

Mariki wàrimè tináaṅsààtì Di mpátíri tɔ̀ tìi náaṅtì

Yesu tancóumbè tɛpíítè nè bedébé kóò mɔ̀ù bè tu wè Mariki weè wàri di mpátíri. Ò do tú Sedisadεmmu εì kou nwe, kòo yō yètìrì tu Maari (Yesu Tōrè 12:12). Bè í nàké o cice yie kpɛti. Mariki kó dipátíri dii tu dipátíri dii kēñnì tináaṅsààtì kó yɛpáte miεke.

Mariki kó dipátíri ò di wàri Odommu kɔ̀be kpéi nke, ke bè náà nKirisì tumè ti Yiè nKuyie nkóo tōntì kù tōnní wè kòò bo pī nKuyie nkó mutōmmú, de kó dipátíri wàri ke náá nYesu pī mmùù tōmmú mmu, Kuyie mpāānāaṅtì náam̀bè nàké mùù kpéi (Esaii 42:1-21, 49:1-7). Mariki né dɔ̀ke ìkú tìi ìnkè ò wàũ dii m̀nnì o pátíri tìi tu: Tidiεti Yesu d̀òò tì, tìi benkú ò tumè Kuyie mBire.

Di mpátíri náaṅtì duó ke d̀ommè

1. Isāā-Batiisi nàámmè Kuyie nnáaṅtì nè ò ānnémè Yesu bàtém̀m̀ (1:1-13)
2. Yesu otōntì pī mmùù tōmmú (1:14-13:37)
3. Yesu otōntì yiem̀m̀ Kuyie nkɛti ke yàa kúnè (14-15)
4. Yesu otōntì yāntém̀ ke na mukũũ (16)

Isāā-Batiisi nàámmè Kuyie nnáaṅtì

(Wénté Matie 3:1-12 nè Duku 3:1-18 nè Isāā 1:19-28)

¹ Kuyie mBire Yesu Kirisi kó Tináaansàtì keténè,
² Kuyie ndo nàké tìnti ku pāānāaantì náaantò Esaii ke dò:

N yóó duónkomu n kóo tōntì
 wèè yóó niité kētūntε a ce.

³ Weè pīēkù dikpràà miεε ke tú:
 Tūntenè ti Yiè nkó kuce,
 séinnè o ce.

⁴ Tiì dōò Isāā-Batiisi bo diì mōnni dikpràà miεε ke náá nke tú: Duōnnè kè bè di dōò bàtémmù dèè benkú ke tú di dèmmu di yei, nkéceete, kè Kuyie nhūtè di yei ndi dōò mè.

⁵ Kè Sudee kó kutempē nkōbe bemou nè Sedisadεmmu kōbe bemou kè bè nkōrōo o borè ke dáanko be yei nkè Isāā bè āā bàtémmù kukó Suditēē mmiεε.

⁶ Kè weè Isāā ndáátí diyaabòrì diì dùākénè yòyó kó ticitì ke bou fenaākōnfè o ka, kòo kó mudii ntú ico nè ticièti. ⁷ Kòo nnáá nke tú: Wèè n tūnní ò deumu ke m pēēté n yí tūðke m bo sīnnémè kéūtè o neùti.

⁸ Mí n di āā bàtémmù nè menie mme, kè wenwe bo ndi āā bàtémmù nè Muyaáansààmù.

*Bè ānnémè Yesu bàtémmù nè dibòò ò bennémè
 (Wénté Matie 3:13-4:11, nè Duku 3:21-22, 4:1-13
 nè Isāā 1:31-34)*

⁹ De kó dimōnni kè Yesu yènní Nansareti, Kadidee kó kutempē, nke Isāā-Batiisii ò ānné bàtémmù kukó Suditēē miεε. ¹⁰ Ò yètini diì mōnni menie mmiεε kè tiwetii kpeté kè Muyaáansààmùu cùténí o ñnkè ke dōnnè dikpetinónkperi. ¹¹ Kè bèε keè metammmè mamè yènnímè keñnkè ke tú: A tú m bire nde kè n da dó mesàà, ke da tá mediè.

¹² Dende bàmbà nkè Muyaánsààmùu tanné Yesu dikpàà miεεε. ¹³ Kòo kè dò yewe sipísìnàà kè dibòò ò beú, kòo bo tikpasĩnti miεεε kè Kuyie ntōrè pĩ nho tōmmú.

Yesu yumè o tancóumbè kètibè

(Wénté Matie 4:12-22 nè Duku 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Bè kpetínné diì m̀nni Isāã kè Yesu kòte Kadidee kénnaá Tináańsààti Kuyie nkpeti ke tú: ¹⁵ Kuyie ndo náké diì m̀nni kpéí, diì t̀òke, kè kù t̀óté ke bo kanne ku kpààtiyuu, ceetenè di borime ḱyie nTináańsààti.

¹⁶ Diyiè mari kè Yesu mpeké Kadidee kó menie nnùù ḱyà Simòò nè o nantè Āntidee kè bè buò mmuyĩnditímù menie, ke yé bè do tùmè beyĩnwambè mbe. ¹⁷ Kè Yesu bè náké ke d̀: N tũnnenè kè n di d̀òò benitiwambè.

¹⁸ Kè bè p̀nkεε yóu be yĩnditirè kóò tũnne.

¹⁹ Kè Yesu yíe d́t́oo ḱyà Sebedee kó ibí Isaku nè o nantè Isāã kè bè múnke bo be dabek̀ù miεεε ke d̀ori be yĩnditirè. ²⁰ Kè Yesu bè yu kè bè p̀nkεε yóu be cice Sebedee nè bet̀mbè kudabek̀ù miεεε kóò tũnne.

Yesu bètimè dibòò onit̀i miεεε

(Wénté Duku 4:31-37)

²¹ Teom̀p̀tè yiè Yesu nè o tancóumbè kè bèe kòte Kapennaummu, kè Yesu ta kutíintouku kénnaá mbenit̀ibè Kuyie nnaànt̀i. ²² Kè d̀e bè di mediè nnè ò bè nàá mmèè botí, ke yé ò do í bè nàámmè ikuó wààbè k̀me, ò do bè nàánnè muwērimú mmu.

²³ Ke s̀ nhonit̀i m̀ù bo de miεεε kè dibòò mari ò ta, kòo kuónko ke d̀: ²⁴ Ti kpeti d̀omme Yesu Nansareti kou, a k̀tení ke bo ti kuòmaà? Ti yému ke d̀o nha tú Kuyie ntōnní wè, wèè kpa meyei.

²⁵ Kè Yesu di péi nke dò: Cíéké káyè onìti yìè mmiékè!

²⁶ Kè dibàà kpekii de kóo nìti kékúónko mediè nkéyè. ²⁷ Kè dèe di benìtibè beməu, kè bè mbékú betəbè ke tú: Ba nni mmu die? Tináam̀pànti matì bènè! Ò m̀ake muwērímú ke péinko yebəké kè yè d̀̀̀rri ò yè mm̀u.

²⁸ Mem̀me kòo yètìrìi p̀̀nkəe feité Kadidee kó ketenkè miéke.

Yesu do miékùnnem̀è bemuəmbə péu
(*Wénté Matie 8:14-17 ǹè Duku 4:38-41*)

²⁹ Bè yènní dìi m̀̀nni kutíintouku kè Yesu ǹk̀ori Siməo ǹè Āntidee be cíètè kè Isaku ǹè Isāā kè bèe ò ǹeinè, ³⁰ k̀énsō Siməo pokù yō mə nk̀oo k̀̀nti tònni mediè k̀òò duó kè Yesu tù̀koo kè bè p̀̀nkəe ò ǹ̀ké o k̀péi. ³¹ Kè Yesu kəto o duó dè, ke pí nho ǹ̀utè, k̀òò ìinní, k̀òò miété k̀òò k̀̀nti bonke, k̀òò waá mmudii ké bè duó kè bèe di.

³² Diyiè ta dìi m̀̀nni kè bè ǹ̀tu o bemuəmbə beməu ǹè yebəké ta bè. ³³ Dihèi kəbe beməu kè bè ǹtikoo ò bo t̀èe cíètè miéke dibòrri ǹ̀u. ³⁴ Kè Yesu miékùnnə bemuəmbə péu bèe do mə mmuməmmú mubotí mubotí k̀ebetì yebəké péu yèè do ta benìtibè, ò í nyie nkè yè bo nnáa ke yé yè ò yém̀mu.

Yesu do náantem̀è Kuyie náàntì Kadidee kó mu-
tentáá

³⁵ Kuk̀ınwentóo kè dè kraá bi mediè, kè Yesu íté k̀ékenténè sicéi kémbáa nkuyie. ³⁶ Siməo ǹè o ǹepobè kè bèe kəte o wamm̀u. ³⁷ Bè ò yà dìi m̀̀nni k̀òò ǹ̀ké ke d̀ò: Benìtibè beməu da waàmm̀u.

38 Kè Yesu bè nàké ke dò: Ti kàtenè tipîti teti sihekési miéke kè m bè nàké Kuyie nnáànti, ke yé deé kpéi ntemè kè n kàtení.

39 Mèrìme kòo ñcenti Kadidee kó ketenkè kemou ke náante Kuyie nnáànti titiíntouti miéke, ke beti yebokè yèè ta benitibè.

Yesu miékùnnemè dikònni
(Wénté Matie 8:1-4 nè Duku 5:12-16)

40 Diyiè mari kè dikònni marii kàtení Yesu borè kénínkóo o ìikè kòò bántè ke dò: Kàa dó a bo na ké m miékùnnè kè n wenke.

41 Kè mesémmèe pí nYesu kòo youte o nàutè kòò kàáké ke dò: N dómu, miété kéwenke.

42 Dènde bàmbà kè tikònti deè kòo wenke. 43 Kè Yesu pànkèe ò cau nweti weti ke dò: 44 A báa yie nkénáké òmòu deè dòò, kàte kébenke a maa ikuó niùti, kédòò Mòyiisi dóú nyi kuó, kè deè benke benitibè bemou a miétéme.

45 De kóo niti itóo dii mònni kénnáantoo de kó tináànti ké ti pité tipîti timou, nè de kpéi mbá Yesu ténke í nna ke ta dihei mari, kémbo mekentimè kè tipîti timou kàbe kòròo o borè.

2

Yesu miékùnnemè kuhòùkù
(Wénté Matie 9:1-8 nè Duku 5:17-26)

1 Kè de dò yewe mayè kè Yesu wète Kapennaummu, kè bèe keè ò bomè tecfètè matè.

2 Kè benitibèe tíinko péu bá mefiè nténke í nkpaá nè ditowaào, kè Yesu mbè nàa nKuyie nnáànti.

3 Kè benitibèe mabèe tuàkeni bènàa ke to kuhòùkù.

4 Ditínni deu mèè kpéi bè í nna ké kù tuàkenè Yesu borè, ke yóu kédeke kéduute timùmmùnti Yesu

berínè dè, ke cūũnko be ò̀kù nè ku dóù. ⁵ Kè Yesu nwúó mbè tàmè ke dò nhò bo kù miékùnne, kénáké kuhò̀kù ke dò: M birɛ n da cǐ́mmu a yei.

⁶ Ke sǎ nyikuó wǎǎbè mabè dè kàri, kéntoti be yèmmè ke tú: ⁷ Dè dòmmɛ kòo nìti yie ndàátí ke náá mmie mbotí? Ò cààri Kuyie nyètìrì ndi, kè dè í tú Kuyie mmáà we mbo na kécǐ́ mmeyei? ⁸ Kè Yesu pǎnkeɛ banté bè toti tì be yèmmè, kè bè beke ke dò: Dè dòmmɛ ke di totí meyèmmè memme kó kubotí? ⁹ Òndɛ í yóù nè detɛrè? M bo yǐmè bè da cǐ́ nha yeinaa, kè m bo yǐmè íté kétúóté a dóù kékété? ¹⁰ N né dó kè di bantému ke dò nhOnitìbire mǎke muwèrímú ketenkè ìnkè ke bo na kécǐ́ mmeyei. ¹¹ Ò me nyǐ kénáké kuhò̀kù ke dò: Íté kétúóté a dóù kékò, kè mǐ me nyè.

¹² Ò béi memme kè kù pǎnkeɛ íté kétúóté ku dóù kè benitìbè bemou nkù wúó nkè kùu yè, kè dèe bè di bemou, kè bè ndéúkùnkò Kuyie nyètìrì ke tú: Ti mu nyí yà die mbotí nè ti bomè.

*Yesu yumè odàmpòòcǎutíwè mǎu bè tu wè Defii
(Wénté Matie 9:9-13 nè Duku 5:27-32)*

¹³ Kè Yesu wɛtɛ káyè kémpéké Kadidee kóo dàmpèrì nùu ke kunitisũkù ñkǎròo o borè kòò bè tiè. ¹⁴ Ò pǎnké dii mǎnni káyà Adifee kó debirɛ Defii kòo kàri bèè cǎú dàmpòò be kóo bìròò, kè Yesu ò yu ke dò: N tũnne!

Kè Defii íté kóò tũnne.

¹⁵ Yesu nè o tancóumbè kè bè ñkari Defii cǐètè ke yo, ke wɛñnè bèè cǎú dàmpòò nè benitìbè tabè bè do tú bè mufòmму yeimu yembè, ke yé benitìbè do bè tũmmè péu. ¹⁶ Ikuó wǎǎbè Fadisǐ̀ɛbe kó fɛnafɛ

kɔbe yà diì m̀nni k̀ Yesu w̃́ññ bèè c̀ú dàr̀p̀ò ñ benitibè t̀bè bè do tú bè mufòmmu yeimu yembè ke yo, kébeke o tancòumbè ke d̀: Dè d̀omme k̀o w̃́ññ bèè c̀ú dàr̀p̀ò ñ mufòmmu yeimu yembè ke yo?

¹⁷ K̀ Yesu keè ké bè ǹké ke d̀: Dè í tú bèè k̀nti naati bèè wanti ot̀nti, b̃muɔmbe bèè wanti ot̀nti. N yí k̀tení ke wanti bèè ỳmmè d̀ mbè wenni, n wanti bèè banté bè mbe ke d̀ mbè tu benitiyeibe.

Menubóummè

(Wénté Matie 9:14-17 ñ Duku 5:33-39)

¹⁸ Diyiè mari k̀ Isā̃-Batiisi k̀o betancòumbè ñ Fadisiẽbe k̀be k̀ bè mboú dinùù, k̀ benitibè mabèe k̀te kébeke Yesu ke d̀: Dè d̀omme k̀ Isā̃-Batiisi tancòumbè ñ Fadisiẽbe k̀be k̀ bè bou dinùù bá f̃ nk̀be í bou. ¹⁹ K̀ Yesu bè t̃́ñné ke d̀: Di ỳmmè d̀ nhonitì t̀ú diì m̀nni o pok̀ o ñpobè bo na kéboú dinùù k̀o kraá bè bonàà? Biti! Bè báá na k̃́yóu mudì ò bè bonè diì m̀nni. ²⁰ De k̀o yewe kraanímu k̀ bè bo deite wèè t̀ú o pok̀, k̀ de yiè t̀̀ke bè bo bóu dinùù.

Dep̀annè ñ dekótírè k̀o tináànti

²¹ Bè ̃̃ í nyá nkuyaàp̀ank̀ kukótík̀ ìnk̀, k̀a m̀ d̀ò kup̀ank̀ bo ỹ́ nkukótík̀ k̀ dik̃́tírì d̀ke deuke. ²² Bè ̃̃ í ncṹ menaà mp̀ammè tid̀utì k̀tì k̀a m̀ d̀ò tid̀utì bo pote, k̀ menaà ñc̃ke ñ tid̀utì dem̀u. Menaà mp̀ammè d̀ nkéncṹ tid̀utì p̀nti nti.

Yesu wèè baké teompùtè

(Wénté Matie 12:1-8 ñ Duku 6:1-5)

²³ Teompùtè matè yiè k̀ Yesu mp̃̀nké dep̃aa mmarè mieke, k̀o tancòumbè nkááte tidiiti. ²⁴ K̀ Fadisiẽbe ò ǹké ke d̀: Wénté a tancòumbè d̀òri d̀,

ba nkpéí nte kè bè dòòri ikuó yete dè teom̀pùtè yiè?
 25 Kè Yesu bè tḗnè ke dò: Di í kàa ndikònni do pī
 nDafiti kòo dòòmè wenwe nè o kàbaa? 26 Ò do tamè
 Kuyie ncfētè, ikuó nùtì diewè Abiataa kó dimònni,
 kétúóté pḗèbè bè pā bè Kuyie, kè bèe cááké wenwe
 nè o kàbe, òmòu do í dò nké cááké bè kè dè í tú Kuyie
 nkuó nùbè máàà?

27 Kè Yesu bè nàké ke dò: Kuyie ndòò teom̀pùtè
 onitì kpéí nke, kù í dòò onitì teom̀pùtè kpéí.

28 Onitìbire bakénèmu teom̀pùtè.

3

*Yesu miékùnnemè wèè bakù fãũ teom̀pùtè yiè
 (Wénté Matie 12:9-14 nè Duku 6:6-11)*

1 Diyiè mari kè Yesu wēte kéta kutííntouku kòo niti
 m̀òu dè bo kòo bakù fãũ. 2 Bèè d́ ḱwátí Yesu, kè bè
 nhò wúó nke bo yà kè nsà ò bo miékùnne de kóo niti
 teom̀pùtè yiè. 3 Kè Yesu nàké de kóo niti wèè bakù
 fãũ nke d̀: Íté, kécómmú die mbenitìbè cuokè! Kòo
 íté kécómmú.

4 Kè Yesu bè beke ke d̀: Ikuó yē nti d̀ò mesà̀nàa
 kè meyei nteom̀pùtè yiè? Ì yē nti deeté onit̀aa kè tí ò
 kùò?

Kè bè ndò nyúóó. 5 Kè Yesu bè wènté wénté nè
 kemieke, kòo yèmmèe caàrè be to kpeñnimè, kòo
 nàké de kóo niti ke d̀: Youte a bakù!

Kòo youte kè kù p̀anke miété.

6 Kè Fadisiēbe e yènní kè p̀ankee tínnè Edoti kó
 fenafè kàbe ke bo yà bè yóó yīmè ḱkuo Yesu.

*Yesu miékùnnemè bemuambè péu
 (Wénté Matie 4:25, 12:15-16 nè Duku 6:17-19)*

⁷ Yesu nè o tancòumbè kè bèe íté kékote Kadidee kóo dàméèrì bíékè kè kunitisũkù nhò tũ, bè do bonní Kadidee, nè Sudee ⁸ nè Sedisademmu nè Idumbee, nè yehèkè yèè bo Suditèè kó kukó nyàà ndi nè yehèkè yèè tàkénè Tiiri nè Sitõõ ye kabe. Kè bè ñkòrì Yesu borè ke yé bè do yomè ò dòòrì dè. ⁹ Kè Yesu náké o tancòumbè ke dò bèe ò waanní kudabekù kè kù nhò tàkénè, benitibè yàà bo ò èüté mèè kpéí. ¹⁰ Ke yé ò do miékunkomè benitibè kè deè nte kè bemuambè ndeítì ke bo ò kàáké. ¹¹ Kè yebòkè ta bè ní ò yà, kénínkóo o ìikè kékuónko ke dò: A tú Kuyie mBire nde. ¹² Kè Yesu bè cau weti weti ke dò yè báá náké ò tú wè.

*Yesu tããtémè o tancòumbè tẽpíítè nè bèdébè
(Wénté Matie 10:1-4 nè Duku 6:12-16)*

¹³ Kè Yesu deke ditãri ñnkè kényu ò dó kényú bè, kè bè ñkòròo o borè. ¹⁴ Kòo tããté benitibè tẽpíítè nè bèdébè, kè bè bo nhò bonè, ¹⁵ kòò bè tũð nkè bè náante Kuyie nnáantì, kòo bè duó mmuwẽrímú be yó mbetìnèmu yebòkè. ¹⁶ Nte benitibè tẽpíítè nè bèdébè ò tããté bè kó yeyètè: Simoo kòo o yu ke dò Pieri, ¹⁷ nè Sebedee kó íbí, Isaku nè o nantè Isãã kè Yesu be yu ke dò: Boannèrikèesi (dèè tu fetapíèfè), ¹⁸ ãntidee nè Fidipu nè Batidemii nè Matie nè Tomaa nè Adifee kó debire Isaku, Tadee Simoo Sedoti kó fènafè kou, ¹⁹ nè Sudaasi Isikadiyoti wèè fité Yesu.

Yesu cĩtètè kabe do dómè kóò dèite

²⁰ Kè bèe konní tẽcĩtètè kè ditĩnni wète kètíínni bá Yesu nè o tancòumbè í mpètè mẽfiè nke bo di. ²¹ O cĩtètè kabe ti kèè dii mànni kékatení ke bo ò dèite ke yé bè do náammè ke tú o yèmmè í naati.

*Tecĩtè tèmáà kó mutotímù
(Wénté Matie 12:22-32 nè Duku 11:14-23, 12:10)*

22 Kè ikuó wā̀àbè bèè do yènní Sedisademmu kè bè ntú: Obòakpààti weè bo o mièke, nè weè kó muwèrímú mmu ò bètìmè yebòkè.

23 Kè Yesu bè yu ké bè ànté ke dò obòakpààti bo yĩme kéwète kèbeti obòakpààti? 24 Kè dikpààtiyuu dimáà kòbe toté ke kpa mbemáà de kó dikpààtiyuu bá nhā ke bo. 25 Kè tecĩtè tèmáà me ntoté ke kpa ntemáà de kó tecĩtè bá nhā ke bo. 26 Kè nsà kè obòakpààti toté ke kpa nhomáà, kè meyatimè bo o cuokè o kpàti bá nhā ke bo, ti bo deè.

27 Òmòu báa na kéta onitikperi cĩtè kèhéi o kperè, kè í keté koò bou, kòò me nhò bou ke deè de m̀nni ò bo na kèhéi o kperè demòu o cĩtè mièke.

28 Timóm̄m̄nti nti n di náámmè Kuyie mbo cĩé mbenitibè be yei mmemòu nè yesáàmbè bè kù sáà nyè. 29 Wèè me mbo sáà Muyaánsààmù Kuyie mbáá ò cĩé, o yei bo mbo o ìnkè sáà.

30 Yesu do béi mmemme ke yé bè do tùmè dibòò marì dii bo o mièke.

*Yesu yõ nè o neí bè do ò waàmmè
(Wénté Matie 12:46-50 nè Duku 8:19-21)*

31 Yesu yõ nè o neí kè bèè tuòkení kèmbò ditowàà kètõ nkè bè bo ò yùní. 32 Kòò nsó ditĩnni kàri koò cèète, kè bèè ò nàké ke dò: A yõ nè a neí bè bo ditowàà ke da yu. 33 Kè Yesu bè tènné ke dò: We ntú n yõ ke òmbe tú n neí?

34 Kòò deè kéwénté wénté bèè kàri koò cèète ke dò: Ntenè n yõ nè n neí. 35 Wèè d̀̀ri Kuyie ndó de weè tú n nantè nè n tãũ nè n yõ.

4

Wèè yaù o diiti kó dináañhántíri
(Wénté Matie 13:1-9 nè Duku 8:4-8)

¹ Kè Yesu wēte kénnaá nKuyie nnáañti Kadidee kóo dàméèrì nùù, kè benitibèe tíínko o borè kénsũ, kòo ta kénkari kudabekù dàméèrì miēke, kè difīnni kàri dàméèrì nùù. ² Kè Yesu mbè tiè nyitié mpéu nè yenáañhántiyè miēke, ké mbè nàá nke tú: ³ Oniti m̀̀ou weè do yè ke bo yaá o diiti. ⁴ Ò yaù dìi m̀̀nni kè medibii mmam̀̀e do kuce nùù kè sinəw kətení ké mè di. ⁵ Kè metēm̀̀e do fekũũfe ĩnkè mutáá nyí sũ dè kécārike káyènní, ke yě mutáá nyí sũm̀̀e debore. ⁶ Kè diyie t̀̀onkè ké mè t̀̀uò nkè mèe kpeí ke yě icĩē nyí nam̀̀e ke bo fííkú. ⁷ Kè medibii ntēm̀̀e do tipoti miēke kè t̀̀i iténí ké mè ěũtè bá mè í nna képeité. ⁸ Kè medibii ntēm̀̀e do ketenkè wenni dè káyènní kénkótírí ke kpeñni, kè miē mpeité mebii nsipísitāāti kè metēm̀̀e peité medibii sipísikuò, kè metēm̀̀e peité medibii ntek̀̀ùtè (100).

⁹ Koò dèè ke d̀̀: Wèè m̀̀ake yeto ke bo keè, wèè keè!

M̀̀uù te kè Yesu do náánnè yenáañhántiyè
(Wénté Matie 13:10-17 Duku 8:9-10)

¹⁰ Yesu ité dìi m̀̀nni difīnni borè, o tancòumbè nè betə̀̀bè bèè ò bonè kè bèe o beke de kó yenáañhántiyè tú mù. ¹¹ Kè Yesu bè t̀̀ēñné ke d̀̀: Kuyie ndi benkemu ku kpà̀̀atìyuu kó timómmanti t̀̀i s̀̀ari, betə̀̀bè bie m̀̀ bè náánnè yenáañhántiyè nye, ¹² kè bè bo nwúó nke báá yà, kényo ke báá banté, bè yàà bo ceete kè Kuyie mbè cĩē mbe yei.

Yesu wènkùnnemè wèè yaù o diiti kó tináànti o tancòumbè

(Wénté Matie 13:18-23 nè Duku 8:11-15)

¹³ Kè Yesu yíé ké bè nàké ke dò: Kè di í banté de kó dináànhāntírì di né bo yīme kébanté yenáànhāntíyè tɛyè yeməu. ¹⁴ Nte de kó dináànhāntírì tu mù: Wèè yaù medibii nweè tu wèè nàá Kuyie nnáànti. ¹⁵ Medibii mmèè do kuce nùù kè mè tu benitibè bè nàké bè Kuyie nnáànti, kè bè tì kèè, dende bamba nkè dibòò kàtení ke tì dèite. ¹⁶ Medibii mmèè do fekũufe ñnkè, mè tu benitibè mbe bèè òò keè Kuyie nnáànti ke pànkɛe tì cɔuté nè kuyeñnaatí. ¹⁷ Bè me nyí nyóu kè tì bo fííkú be miɛke, bè í nwééeri kè meyeñcaàrimè tàkení dii mǎnni yoo bè bè fěũ bè nàá mmèè kpéi Kuyie nnáànti bè pànkɛe bútinne Kuyie. ¹⁸ Medibii mmèè do tipotì miɛke mè tu bèè kèè bèmbe Kuyie nnáànti. ¹⁹ Kè kutenkù kó iyeñtotí nè tikpàti kó muwammù kè dèe bè souté nè dɛterè dɛterè kó medókùmè kè dèe ta be yèmmè miɛke kéhéũté Kuyie nnáànti bá tì í nna képeité. ²⁰ Medibii mmèè do ketenkè wenni dè, mè tu benitibè bèè òò keè bèmbe Kuyie nnáànti ké tì cɔuté kékɔte kéwaa mbetòbè, yie sipísitàati, otòu sipísikuò, otòu tekòutè (100).

Fitírè nè tɛbiètè de kó tináànti

(Wénté Matie 5:15, 10:26 nè Duku 8:16-18)

²¹ Kè Yesu yíé kébéi nke dò: Bè òò í ncóu nfitírè ké dè tàa nteçètè miɛke yoo bèè dè ñné mutěi fũò, bè òò dè cǎnné fecùufè nfe. ²² Ke yé demarè í bomè dèè sòri ke í yóó feité. Dèè sòri dè yóó yènnímu kuwenniku. ²³ Wèè mǎke yeto ke bo keè wèè keè!

24 Kè Yesu yíé kébéi nke dò: Daatenè mesàà ndi yo tì náàntì kpéí, bè bo di benné nè tɛbietè di beú nè tɛ bɛtɔbè, kédeè ke yíé de ìnkè. 25 Wèè mòke bè yóó ò yíemu, kè wèè kra bèe deitoo desámprè ò mòke dè.

Tidibotí kó tináàntì

26 Kè Yesu yíé kébéi nke dò: Kuyie nkprààtiyuu dònne onitì wèè buotí wènwè medibii nho paku mieke. 27 Kòo yè nke duó yoo ò wùò, tidiiti nkótírí nè timáà keyènkè nè kuyie mbá ò í yé ti kótírí mèè botí. 28 Ketènkè keè ò mpí mmutōmmú nè kemáà kè tidiiti kótírí kékété kéānné difènni kédeè kè mebii nné ānné kápíe. 29 Tì bi dìi mōnni kòo tì dèite ke yé mudidèi tùòkemè.

Feyonfè kó dináànhāntírì

(Wénté Matie 13:31-32, 34 nè Duku 13:18-19)

30 Kè Yesu yíé kébéi nke dò: Tì bo donnèè ba Kuyie nkprààtiyuu? Tì bo yí dì dònneè ba? 31 Tì bo yí dì dònneè feyonfè dòmmè mme ke kēñni. 32 Kè bè fè buotí fèe yènní kékóte kēnaá mmutie diemù nè ibake, kè sinɔɔ yĩ nyi ìnkè.

33 Nè yenáànhāntíyè mieke nke péu ò do bè náànnè mè Kuyie nnáàntì, ke bè náànnè bè bo na kékeè mèè botí. 34 Yesu do ò náànnè yenáànhāntíyè nye sãã, kè bè né bo dìi mōnni bemaá borè nè o tancòumbè wèè tì mbè wénkūnne timou páíí.

Yesu còñémè kuyaakù nè menie

(Wénté Matie 8:18, 23-27 nè Duku 8:22-25)

35 De kó diyie dimáà kuyuoku mōnni, kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Tí sénté menie nyáà terì.

36 Bè cíe ndìi mōnni benitibè kédeè, ke ítènè kudabekù Yesu do bo kùù mieke, kè tidabɛtì tetii ò

neinè. ³⁷ Kè kuyaakù kperíkù makùu íté ní kénfuuti, kè menie ntaà kudabekù mièke ke mmó nke pièku.

³⁸ Kè Yesu yie yè nke duó kudabekù mièke ke ceké diyuceénnì o yuu. Kòo tancóumbèè ò èntè ke dò: Okótì kè ti ku a kpeti í boà?

³⁹ Kè Yesu íté kéréi nkuyaakù ke dò: Cómú! Kébéinnè menie nke dò: Yí só!

Dèndè bàmbà nkè kuyaakùu cómmú kè menie ndò béu. ⁴⁰ Kòo bè beke ke dò: Dè dòmmè kè kufōwáá ndi auté mèmme? Dè dòmmè kè di í n tá?

⁴¹ Kè kufōwáá mbè auté kè bè mbékú betòbè ke tú: Wenninwe yie, kuyaakù nè menie nkè dè yíé nhò yè mmù?

5

*Yesu mièkùnnemè onìtì dibòò ta wè
(Wénté Matie 8:28-34 nè Duku 8:26-39)*

¹ Yesu nè o tancóumbè kè bèe sénté kétuòke Sedasaa kó ketenkè, ² kè Yesu ncutiní kudabekù, kòo nìtì mòu, dibòò marì ta wèe yènnì ifòtì kékété ní o bíékè.

³ Dè kóo nìtì do ã ifòtì mièke nke, bá bè ténke í nno nkoò bou bá nè mēfīmmē. ⁴ Kè yé bè do ò boumè kuce mēpéu mēfīmmē, ke táú nho naàcèi timáti, kòo tōū mēfīmmē kébóké timáti. Òmòu ténke í nna ke bo ò yòkùnnē. ⁵ Yemàrè yemòu keyènkè nè kuyie kòò nharì ifòtì mièke nè yetārè ìnkè ke wúótì ke bokù omáà yepèrè.

⁶ Ò yàní dìi mònnì Yesu kécokóo kénínkú o ìkè, ⁷ kékuónko mediè ke dò: Ti kpeti dòmmè mí nnè fí, oīnkènkpààtì kó debire? N da báámmu nè Kuyie nyètìrì a bá nfěū.

⁸ Kε yé Yesu do di péimmè ke dò: Yè onìti yie mmiεke f̄s̄ ndibòò.

⁹ Kε Yesu beκε dibòò ke dò: A yètìrì tú ba? Kε di dò: N yètìrì tu kusũkù, ke yé ti sũmè.

¹⁰ Kε yè mbáá nYesu ke tú: A báá ti denne dihei.

¹¹ Kε s̄ kuf̄ñkèc̄ēnku makù bo ditāri ñnkè ke diiti.

¹² Kε yeè b̄k̄εε bántè Yesu ke dò: Yóu kè tí k̄εε k̄εta yef̄ñkè yie.

¹³ Kε Yesu dò: Yennè, kè yeè yè de kóo nìti miεke k̄εta kuf̄ñkèc̄ēnku, kè kùu coké kécúténì ditāri ñnkè k̄édiu menie mmiεke, yè do bo mbo sik̄aup̄ísidè (2000).

¹⁴ Bèè do c̄emmù de kó yef̄ñkè kè bèε coké k̄éyeè de kó tináañti dihei miεke nè depaanko, kè benitibèε íté ke bo k̄εε k̄éyà dèè dòò, ¹⁵ k̄étuakoo Yesu borè k̄éyà onìti yeb̄kè kusũkù do ta wè kòò k̄ari ke ā tiyaàsààti, kòo yèmmè wenke, kè kuf̄waá mbè p̄i.

¹⁶ Bèè do dè bo ke yà dèè dòò, kè bèε bè nàké dè dòòmè onìti yeb̄kè ta wè, nè dèè dòò yef̄ñkè. ¹⁷ De m̄onnì kè bèε bántè Yesu ke dò wèe yè be tenkè.

¹⁸ Yesu tati dii m̄onnì kudabekù onìti yeb̄kè do ta wè kòo ò bántè ke dò ò bo nhò neínè. ¹⁹ Kε Yesu yete kóò nàké ke dò: Kò nha c̄iētè kénáké a k̄εε ti Yiè nda dòò dèè kó dimàà, nè ò da kuó mmèè botí mesémmè.

²⁰ Kε weè nìti k̄εε k̄ennáantoo kutemp̄e yehkè teπίtè k̄oku kum̄ou miεke Yesu dòò dèè kó dimàà, kè d̄εε bè di bem̄ou.

Yesu c̄óñémè onitipòkù ȳánti ke f̄òuk̄unne Saiduusi sap̄umbire

(Wénté Matie 9:18-26 nè Duku 8:40-56)

²¹ Kε Yesu sénté menie nyáà nè kudabekù kè kuni-tisũkùu tíínko o borè menie nnùù. ²² Kε kutííntouku

kóo kótì mǎu bè tu wè Saiduusi kòo tuakení káyà Yesu kénínkóo o ìkè, ²³ kòò bántè nè o yèmmè mēmǎu ke dò: N sapùmbire deè màùnè mukũũ, n da báámmu kǎtení kénósó nha nǎu de ïnkè kè deè mieté, kénfòu.

²⁴ Kè Yesu ò neinè kè ditĩnnì nhò urínè koò ẽũ tipĩtì timǎu.

²⁵ Kòo nitipòkù mǎu de bo ke mǎ ntiyóntì yebie ntepiítè nè yèdèè bá tì í commu. ²⁶ Kòò kàri bədòdótòribè péu borè ke fèũté mediè, ke càke o díítì imǎu bá de í tǎũkú, kè de pètìnke né yetíróo mediè. ²⁷ Kòo keè kè bè nàá nYesu kpéi kòo kǎtoò ditĩnnì mièke, ke kétéo Yesu fǎnkúò bíékè kékáákè o yaàbòrì. ²⁸ Nè o yèmmè mièke ke yé ke dò mbá kòo na ke káákè o yaàbòrì ò bo mieté. ²⁹ Ò káákè mēmme Yesu yaàbòrì, kòo yóntì pǎnkèe cómmú, kòo banté o kǎntì mièke o mǎmmú deèmè. ³⁰ Kè Yesu banté muwèrímú mamù yémè o mièke kèwèèté kèbeke ditĩnnì ke dò: We nkáákè n yààtì? ³¹ Kòo tancòumbèe ò tènne ke dò: A wúó nkè ditĩnnì da ẽũ miè mbotì kàa bèkú wèè da káákáa?

³² Kè Yesu nwéi tipĩtì timǎu ke bo yà wèè ò káákè.

³³ De mǎnnì kòo nitipòkù kǎntì au nè kufǎwáá nke yé ò yémè deè dǎò o kǎntì mièke, kòo tóonko Yesu borè ke nínkóo o ìkè kóò nàké timómmǎntì. ³⁴ Kè Yesu né ò nàké ke dò: N kóo sapàa a tǎkùmè da mièkùnnemu, kǎte kè de nnaati, kàa mǎmmúu deè.

³⁵ Ò kpaá ke me nnáá nkè kutíintouku kóo kótì kǎbeè tuakení kóò nàké ke dò: A sapùmbire kumu a báá benné kénkóonnè okótì.

³⁶ Kè Yesu mbúútì bè nàá ntì, kénákè Saiduusi ke dò: N tá máà, ke bá nyĩkù.

³⁷ Yesu í nyie koò mǎu bo ò neinè kè dè í tú Pieri nè Isaku nè o nantè Isǎǎ. ³⁸ Bè tǔ̀koo dìi mǎnnì kutííntouku kóo kótí cǐtètè kè Yesu yà kunitisũkù kè kutoweku dáátí kè bè kuò nyekúdabùò. ³⁹ Kòo taroo ké bè beke ke dǎ: Ba nte kutoweku kuu? Di kuònnè ba? Debire í ku dè yè ke duómu.

⁴⁰ Kè bè nhò daú kòo bè dènnè kényú debire cice nè de yǎ nè o tancóumbè bèè ò neínè kétannè debire duó dè, ⁴¹ kǎpǐ ndesapũmbire nǎutè ke dǎ: Taritakumi! (Dèè tu: Desapũmbire, íté kè mǐ me nyè!).

⁴² Dende bàmbà nkè desapũmbiree íté kécente. Dè do mǎke yebie ntepítè nè yèdèè ndi, kè dèe bè di mediè nkè kufǒwaá mbè auté. ⁴³ Kè Yesu bè nǎké ke dǎ bè báá yie nkòò mǎu ti keé, kédeè ke dǎ: Duónnè desapũmbire mudii kè dèe di.

6

*Yesu èi kǎbe do í ò tá
(Wénté Matie 13:53-58 nè Duku 4:16-30)*

¹ Kè Yesu íté deborè kénèinè o tancóumbè kè bèe kǎte dihèi ò bìikú di. ² Teom̀pùtè matè yiè kè Yesu mbè tiè ncutííntouku mieke kè dèe bè di, kè bè nnáá nke tú: Ò yà de die nkó dimàà? We nhò duó nde kó meciì, ò yíme ke na ke dǎori tidietì ò mè ndòòri ti? ³ Dè í tú wenwe odabeesũtǎà? Maari bire í dǎkǎà? Isaku nè Sosesi, Sudi nè Simǎo be kóo kótàà? O tǎbè í bo die ti cuokǎà?

Nè de kpéi bè í nhò tá. ⁴ Kè Yesu bè nǎké ke dǎ: Benitibè bemǎu ò ndému Kuyie mpǎānǎāntì nǎāntò, o èi kǎbe nè o cǐtètè kǎbe bèè òò í nhò dé.

⁵ Debore Yesu í ndòò tidietì matì péu, kè dè í tú ò nǎómmè o nǎu bemuǎmbe mǎbè ìnkè kè bèe miété.

⁶ Kè dèe di Yesu mesàà mbè í ò tá mèè kpéi.

*Yesu tōmmè o tancòumbè bèdébè débè
(Wénté Matie 9:35, 10:5-15 nè Duku 9:1-6)*

⁷ De kó difōnkúò kè Yesu ícenti yehékè yèè dè tǎké ke bè nàá nKuyie nnáàntì, memme kòo yú o tancòumbè epíítè nè bèdébè ké mbè tũḍ mbèdébè débè, ké bè duó muwērímú kè bè bo mbetì yebòkè. ⁸ Di ñtò di pààti máà, di bá ntò mudii yoo kudòukù yoo idiítí. ⁹ Kòo bè nàké ke dò: Ìnnénè di neùtì, di báá ànné yeyaàbòrè yèdèè déè.

¹⁰ Ke yíe ké bè nàké ke dò: Kè di tùòke diheì mari ke bàtè tèè cǐtè di nde mbo ke yàa íténè de kó diheì mieke. ¹¹ Kè diheì mari kòbe í dó ke di còuté, bè me nyí dó ké di kèmmú di íté de kó diheì, kékpááté di naàcètáá nkè dèe benke ke dò mmeysi nkéríní be yo ìnkè.

¹² Kè Yesu tancòumbèe kòte kénnaante benitibè ke tú bèe ceete be borime. ¹³ Kè bè mbetì yebòkè péu yèè ta benitibè, ke wáàrì bemuòmbe péu mekùò nkè bè mierí.

*Edoti kùòmè Isāā-Batiisi
(Wénté Matie 14:1-12 nè Duku 9:7-9)*

¹⁴ Kòo kpààti Edotii keè kè bè nàá nYesu kpéí, ke yé o yètìrì do feitémè tipítì timòu kè bè ntú Isāā-Batiisi weè wète ke yàánté, kè deè te kòo mòke muwērímú ke dǎori tidietì.

¹⁵ Kè bèmabè ntú: Edii nwe Kuyie mpāānāàntì náàntò diewè.

Kè betòbè tu: Kuyie mpāānāàntì náàntò mòu nwe kòo dònne betòbè do dòmmè.

¹⁶ Edoti ti kèè diì mònni ke dò: N sòò kùò wèè Isāā weè wète ke yàánté.

17 Ke yé de kóo Edoti weè do pĩm̀m̀è Isãã kébou, kékpétinné. Edoti do fiète o nantè Fidipu pokù Edodiyati nwe képuoke. 18 Kè Isãã o nàké ke d̀: Dè í wenni ke d̀ nhá puoke a nantè pokù. 19 Kè Edodiyati miéke peike Isãã kòo nwanti ke bo ò kùò, ò me nyí nna, 20 ke yé Edoti do démè Isãã koò kánké, ke yé ke d̀ nhò tu onìti wèè d̀̀̀ri Kuyie ndó dè ke kpa meyei. Kè Isãã ní nnáá nkè d̀è ò di kòo baa né ndó ké nhò kèmmú.

21 Kè diyìè marì né mbo Edodiyati yóó díinnè dì kédò ò mè ndómè. Kè Edotii ànné o peitéyiè kó dibanni, kényú benitidièbè o èi kòbe nè behããp̀̀mbè iwẽi yembè, nè Kadidee ekè kó bekótíbè. 22 Kè Edodiyati kóo sapàà nta bè kàri dè, kéháá kè d̀è narike Edoti nè ò yu bè, kòo kpààti Edotii béi nke d̀: Osapàà m beke a dó dè, m bo dè nda duó.

23 Bá kè n kpàti kó dikéè ndi, m bo da duó. Mí me nyè.

24 Kòo sapàà nyè kébeke o yó ke d̀: M bo ò beke ba? Kòo ò nàké ke d̀: Beke we Isãã-Batiisi yuu.

25 Kòo sapàà nwète mecã nkéta okpààti kàri dè, kòo nàké ke d̀: N dó á ànné bàmbà mmie Isãã yuu ndi dibuu miéke ké n duó.

26 Kòo kpààti yèmmè caàrè, ò me nyí ndó kéyete ke yé ò diemmè ke béi nho népobè ìkè. 27 Kòo kpààti p̀̀nkè tō nkuhããp̀̀nkù ké kù nàké ke d̀: Kòte dikpétintou ké n tóni Isãã-Batiisi yuu. 28 Kè kuhããp̀̀nkù kòte kéféuté Isãã kéànné o yuu dibuu miéke kékòtenní ké dì duó nhosapàà nkòo di duó nho yó. 29 Kè Isãã tancó̀̀mbèè tì kèè, kékòte kóò t̀̀oté kékũnné.

Yesu dòdòmè tidietì kè pḗḗbè nè siyĩ sinùmmù kè dèe sũũ

(Wénté Matie 14:13-21 nè Duku 9:10-17 nè Isãã 6:1-14)

³⁰ Kè Yesu tancòumbèe wḗtení kḗtíí mbeḡmou Yesu borè kóò nàké bè dòò dèè kó dimàà nè bè nàké tii kó dimàà. ³¹ Kòo bè nàké ke dò: Ti íténè kékote mekentímè kè dí omḡpè sámḡpó. Ke yḗ benitibè do sũmè kè bie nkòriní kè betòbè iiti bá bè í mpètè mefiè nke bo di.

³² Kè bèe ta kudabekù ke bo kote dibòrì mari dìi cié. ³³ Bè kḗrì dìi mònḡnì kè tipḡtì timou kabee bè yà, ké bè banté, kécoké be naàcèi, ké bè diènnè de bíékè.

³⁴ Yesu cùténí dìi mònḡnì kudabekù kḗyà ditḡnnì dièrì kè mesémmèe ò pī nnè de kó benitibè, ke yḗ bè do dòmmè ipe ìi kpa inyi ocḗnti, kòo pàḡnke mbè tiè Kuyie nnáàntì péu. ³⁵ Diyiè dèè dìi mònḡnì kè Yesu tancòumbèe kḗtení o borè kóò nàké ke dò: Ti bo dikpáà cuokè nke diè nke diyie diè nke dèe. ³⁶ Cíe mbe kè bèe kote depaa nkó sicḗĩ nè sihekésì sù dè tòké kédonté kḗdi.

³⁷ Kè Yesu bè tḗḡnḗ ke dò: Díndi di mómmḡmbe duónè be kè bèe di. Kè bèe ò tḗḡnḗ ke dò: A dó ti kote kédonté pḗḗbè yewe sikousidé (200) tḡmmú díití nyi ké bè duónáà?

³⁸ Kè Yesu bè beke ke dò: Di mḡke pḗḗbè bède? Kḗtenè kḗyà. Kè bèe kote kḗyà betòbè kḗwḗtení kóò nàké ke dò: Ti mḡke pḗḗbè bènùmmù ndi nè siyĩ sidésì.

³⁹ Kè Yesu dò: Kannenè benitibè timúsũtì ìnkè yetĩrè yetĩrè. ⁴⁰ Kè bèe bè kàḡnne bie ntekòutè kòutè, betòbè sipísìnùmmù nùmmù. ⁴¹ Kè Yesu túóté pḗḗbè bènùmmù bembè nè siyĩ sidésì sinsì kébóuté keĩnkè kḗsāntè Kuyie, kédeè ké mbè wéú,

ke duò nho tancòumbè, kè bè toti benitibè, ké bè totinè siyĩ sidsèsi sinsì bemou. ⁴² Kè bèe cááké bemou kénsànnè. ⁴³ Kè yepéèwétiyèe súó nképie nyemómumúyákè tepítè nè yèdéè kè Yesu tancòumbèe to nè siyĩ sù sùs. ⁴⁴ Bèè kó dimàà do càáké de kóò pèèbè bè do bo sikəupisìnùmmù (5000) ndi.

Yesu do kéréme menie nyĩnkè

(Wénté Matie 14:22-33 nè Isāā 6:16-21)

⁴⁵ De kó difōnkúò kè Yesu duò nkòo tancòumbèe ta kudabekù ke bo niité késénté menie nyáà Betisáidaa bíékè kè wenwe nkpaá ke cíenko benitibè. ⁴⁶ Ò bè cíe ndii mōnni kédeè kédeke ditāri ĩnkè ke bo bántè nkuyie. ⁴⁷ Dè bītè dīi mōnni ke sō nkudabekù kāké menie ncuokè kè Yesu kpaá diyáà o mää, ⁴⁸ kébanté o tancòumbè màùnèmè kuyaakù ke yé kù do fuutinímè be ìkè bíékè nke, kukūnwentóo mōnni kè Yesu nkéroo be bíékè ke ceñtì menie nyĩnkè, ke ndó ke na mbè pèēté. ⁴⁹ Kè bèe ò yà kòò kèríní menie nyĩnkè kè be yèmmè ndò ndibəò mari ndi, kè bèe kuónko mediè. ⁵⁰ Ke yé bè do ò yàmè kè kufōwaá mbè auté, kè Yesu bè nàké ke dò: Di bá nyĩèkù, kufōwaá mbáá di pĩ mínwe.

⁵¹ Kòo taroo be borè kudabekù mieke kè kuyaakùu cómmú, kè dèe di Yesu tancòumbè mediè ⁵² bá nè ò do me ndòòmè tidietì kè pèèbèe sũ kè be yèmmè baa ñkpeñni. Bè í nna kébanté.

Bemuəmbè do káammè Yesu yaàbòri ke mierí

(Wénté Matie 14:34-36)

⁵³ Bè sènté dīi mōnni menie nkétuəke Sennesareti kó ketenkè, kèpítinné be dabekù. ⁵⁴ Bè yènni dīi mōnni kudabekù kè benitibèe banté Yesu, ⁵⁵ kénkəri

tipî̀tì timòu kéntòu bemuòmbè nè be dúò ke kòrìnkò
 o borè, kè bè kèè kòò bo dè bèè bè kàtenko. ⁵⁶ Bá kè
 Yesu kàte kùù píkù sihekésí yoo yehékè yoo depaa,
 benìtìbè òtòuo bemuòmbè ke dòunko yaárè kòò bàá
 nke tú wèè yóu kè bèè kááké bá o yaàbòrì fũũ. Bèè kó
 dimàà ò káá nkè bè mmierí.

7

Kuyie nkó ikuó nè benìtìbè kpèyi (Wénté Matie 15:1-9)

¹ Fadisìèbe nè ikuó wããbè bèè iténí Sedisademmu
 kè bèè tíí nYesu borè, ² kèyà Yesu tancóumbè mabè
 yommè bá bè í nìte ikuó yèmmè.

³ Ke yé ikuó wããbè nè Sifube tóbè bemòu bèè tũ
 mbe yembè kó ikuó, bè do ãã í ndi ke í nìte ikuó
 yèmmè. ⁴ Bè do ãã konní dikàtìrì kénite ikuó yèmmè
 mme ke né di, ke mokenè ikuó tèi péu bè yóó nheirí
 mèè botí ibòòke nè yedó nè sikũmboó timátì kpesi.

⁵ Fadisìèbe nè ikuó wããbè kè bèè beke Yesu ke dò:
 Dè yíme kàa tancóumbè í tũ nti yembè kó ikuó ke yo
 mbá bè í nìte ikuó nyèmmè?

⁶ Kè Yesu bè tẽ́nné ke dò: Meyèmmè mèdémè
 yembè, Kuyie mpããnáàntì náàntò Èsaii do naatimu
 ò wãũ dìì mònni di kpéi nke tú:
 Be nnìtìbè sántí Kuyie nnè be nò nye,
 kè be yèmmè né kù dèténè.

⁷ Bè kù bàá ndetetìrè nde,
 ke yé bè tùótémè benìtìbè dòú nyìi kuó
 ke tuonko betòbè,
 ke dònne ì tu Kuyie nkpeyi.

⁸ Kè Yesu nsóké ke bè nàá nke tú: Di bùtínnému
 Kuyie nkó ikuó ke tũ mbenìtìbè dòú nyìi.

⁹ Kòo yíe kẹ́bẹ́i nke dọ̀: Di mènke bùtínnému páíí Kuyie nkuó ke tũ ndi móm̄m̄mbẹ di kp̄eyi. ¹⁰ Mọ̀yiisi béimmu ke tú: A ndé a cice nè a ȳo, ke yíe mbè ȳe mmù. Kè wèè sǎ́á nho cice yoo o ȳo bèè ò kùò. ¹¹ Kè díndi tú: Kòo nìtì nàké o cice yoo o ȳo ke tú: N na n da p̄a dèè kó dimàà n de duó nKuyie nku, dè dèèmu. ¹² Nè de kó ikuó miéke kè di bè p̄a kuce bá bè ténke í teennè be cicebè nè be ȳobè. ¹³ Nè de miéke ke kòu Kuyie nkó ikuó ke tuonko benitibè kp̄eí ditòbè, ke wèè ke d̄orinè d̄eterè d̄eterè péu mè kó kubotí.

*Dèè s̄inkũnko onitì
(Wénté Matie 15:10-20)*

¹⁴ Kè Yesu yíe kẹ́yú ditínni ké di nàké ke dọ̀: Kénténè dim̄ou mesàà nkékeè. ¹⁵ Dèmarè í bo onitì bo di dè kè dèe ta o miéke kóò s̄inkũnne, dèè yìenì onitì nùù dèè ò s̄inkũnko. [¹⁶ Kè wèè m̄òke yeto ke bo keè, wèè keè!]

¹⁷ Yesu ité d̄i m̄onnì ditínni borè ke kò nteçf̄ètè, kòo tancòumbèè ò beke de kó dináaanhántirì tu mù. ¹⁸ Kòo bè ténké ke dọ̀: Díndi múnke di í na ke bantáà? Di í yé ke dọ̀ nhonitì yo ndè kè dè taà o miéke dè báá na kóò s̄inkũnnaà? ¹⁹ Ke yé dè í taàmè o yèmmè miéke, dè taà o p̄outì nti ke k̄arì ke yìè.

(Yesu do dó ké bè nàké ke tú tidiitì tim̄ou wen-nimu.) ²⁰ Kòo yíe kẹ́bẹ́i nke dọ̀: Dèè yìenì onitì nùù dèè ò s̄inkũnko. ²¹ Ke yé onitì yèmmè miéke nke meyèmmè yeime yìenímè, mèè ò nte kòò d̄òò meyei, mèè tú: A bo nd̄outi d̄outinèmmè benitidaabè yoo benitipòbè nè muyóò nè munitikòu. ²² A bo yóumè a pokù yoo a d̄òu kényiè ke d̄ounè betòbè, ke í diè ntikp̄atì, a bo nd̄orimè, a bo ciitémè otòu, nè mufòmmu yeimu, nè mehèèmmè, a bo caàrèmmè

otòu yètirì, a bo mməkemè tepòtè, deyèinkperε kó mudə̀ərìmù. ²³ De kó meyei mmeməu yìèní onitì yèmmè miεke nke koò sīnkùnko.

*Onitipòkù wèè do kékùnnε omáà ke péte meteèmmè
(Wénté Matie 15:21-28)*

²⁴ Kè Yesu íte debore kékote Tiiri kó dihei, tεcīètè matè, bá ò í ndò òmòu nyé o kpéi, ò me nyí nna ke bo sori. ²⁵ Dende bàmbà nkòo nitipòkù mòu dibòò mari ta wèè bire, kòo keè kè bè tu Yesu dè bo kòo pànkεε coké kékote Yesu borè ke nínkóo o ìkè. ²⁶ De kóo nitipòkù do í tú Sifube kó kubotí kou bè do ò pεíté Siirii nwe Fenisii kó dihei miεke. Kòo bántè Yesu ke dò wèe denne dibòò dìi ta o sapùmbire. ²⁷ Kè Yesu ò nàké ke dò: Yóu kè ibí keté kédi kénsànnè, ke yé dè í wenni a bo túótémè ibí kó mudii kédúo nyiməbí. ²⁸ Kòo nitipòkùu ò tḗnné ke dò: Eé, n Yiè n yí yete, iməbí né ò ndéúmu ibí yo nkè dèè duò. ²⁹ Kè Yesu ò tḗnné ke dò: Nè a béi ntii náànti kpéi, kò nkè dibòò yèmu a sapùmbire miεke.

³⁰ Kòo kò kénsó o bire duó béu de dóu ìnkè kè dibòò yè.

Yesu kèèkùnnemè tḕntè kè tḗ nno nke náá mmesàà

³¹ Kè Yesu íte Tiiri káyennè Sitṓ kεpὲεtè kutempε nyehεkè tepítè kəku kétuəke Kadidee kó menie. ³² Kè bèe katenní tḕntè matè Yesu borè, bá tḗ í nò nke náá mesàà, kè tḗe bántè Yesu ke dò wèe nòs nho nòu te ìnkè kè tḗ miεkùnnε. ³³ Kè Yesu né tḗ dète kékenténè ditīnni, kébaá o nómbε te to miεke, kédeè késute o nómbife kékááké te nóndenfè, ³⁴ kédeè kébóúté kḗnkè, kéwei mediè nke dò: Efufataa! (Dèè tu yèe kpeté).

35 Dεδε bàm̀bà kè tὲε òntεε keè, kένα kένnάά mmεsàà. 36 Kè Yesu bè nàkέ ke d̀ò bè b́áá yie nk̀òo m̀òu tì k̀èè, kè bèε yetε kένnάά, k̀òo bè nàkέ kέ bè nàkέ, kè bè nćéké ke náante tip̀it̀i tim̀òu. 37 Kè d̀εε di beǹit̀ibè mediè mmóm̀mm̀mmε kè bè nnάά nke tú: Ò d̀ò̀̀ri dem̀òu kè d̀ε wennimu mediè, nh̀ò k̀èèk̀unko yεwũ̀ ò nyèè ǹónndié nd̀ari kè yè na ke nàkέ mesàà.

8

Yesu d̀ò̀̀m̀ε tidiet̀i kè beǹit̀ibè sik̀òup̀is̀inàà di (Wénté Matie 15:32-39)

1 Diyiè ter̀i mar̀i kè beǹit̀ibè tó tí nYesu borè kénsũ̀ bè í mm̀ake bè bo di mù, 2 kè Yesu yú o tanc̀òumbè kέ bè nàkέ ke d̀ò: Mesém̀m̀ε meè mp̀ínnè beǹit̀ibè bie! Diyiè t́áánǹi ndi yíe nkè bè m bonè bá bè í m̀ake bè yo mm̀u. 3 Kè m̀ bè cíε mbè bo duónè dik̀onǹi kuce ke ýε bèmabè bonǹim̀ε dedétirè. 4 K̀òo tanc̀òumbèε ò t̀énné ke d̀ò: Ti bo pété de p̀éè̀bè dikp̀áà dii mmiεke kè bèε di kénsànnè? 5 Kè Yesu bè beke ke d̀ò: Di m̀ake p̀éè̀bè bède? Kè bèε ò t̀énné ke d̀ò: P̀éè̀bè bèyiekè.

6 K̀òo duó nkè dit̀inǹi karoo ketenkè, k̀òo túóté p̀éè̀bè beyiekè bεmbε késante Kuyie, kέ bè ẁer̀i kédúò nho tanc̀òumbè ke d̀ò bèε tot̀i beǹit̀ibè, kè bèε bè tot̀i. 7 Ke ś mbè tanè siỳi sámp̀òsi mas̀i kè Yesu m̀òo Kuyie nkó mesàà nkénáké o tanc̀òumbè ke d̀ò bèε sì tot̀i. 8 Kè bèε di bεm̀òu kénsànnè kè d̀ε nsúó nke píéké yεmóm̀m̀yáké yéyiekè kè bèε t̀ò. 9 De kó beǹit̀ibè do bo mbo sik̀òup̀is̀inàà (4000) ndi bèε di. Kè Yesu duó nkè bèε kò. 10 Yesu nè o tanc̀òumbè kè bè p̀ánkεε ta kudabek̀ù kékote Dadimanutaa kó ketenkè.

*Fadisĩẽbe do díúmè Yesu
(Wénté Matie 12:38-39, 16:1-4 Duku 11:16-29,
12:54-56)*

¹¹ Kè Fadisĩẽbe ndíí Yesu kékɔtení kè nhò nèinè ke tú: Dòò dèmarè dèè bo cúténí keĩnkè, dèè bo benke Kuyie nkuù da tōnnímè. ¹² Kè Yesu wei mediè nke dò: Ba nkpéí nte kè di mmònnì kòbe m békú ke tú n dọò tidiètì. Mómumuò nwe n di náammè bè báá yà tidiètì matì.

¹³ De kó difōnkúò kè Yesu íté deborè kéta kudabekù késénté menie nyáà terì.

*Yesu tancóumbè do í banté ò dòòri tì diètì bonèní dè
(Wénté Matie 16:5-12 nè Duku 12:1)*

¹⁴ Kè Yesu tancóumbèe yè mbè bo ntòmè pèèbè kéntò pèè omáà be dabekù mièke. ¹⁵ Kè Yesu bè nàké ke dò: Dqatenè Fadisĩẽbe nè Edoti be kó mutie mùù muuti pèè mu kpéí.

¹⁶ Kòò tancóumbè nnáá mbemáà ke tú: Ò nàá mmie nti í tò mèè kpéí nke pèèbè.

¹⁷ Kè Yesu banté be yèmmè kè bè nàké ke dò: Dè dòmmè kè di toti di yèmmè pèè ìnkè, di mu nyí bantáà? Di mu nyí yíétáà? ¹⁸ Di to yeè kpeínàà? Di me mmòke inuò nke í wúónáà? Di me mmòke yeto ke í yoà? ¹⁹ Di í kpaá ke yé n sòò wèrí pèèbè bènùmmù kè benitibè sikòupísìnùmmù (5000) cááké, kè bèe sùó nkémpíéké nyemómumùyákè yèdè kè di tò? Kè bèe ò tēhné ke dò: Τεπίíte nè yèdèè. ²⁰ Kòò yíé kébéi nke dò: Kè n wéí pèèbè bèyiekè kè benitibè sikòupísìnàà (4000) cááké kè dèe sùó nkémpíéké nyemómumùyákè yède kè di tò? Kè bè dò: Yèyiekè. ²¹ Kè Yesu bè beke ke dò: Bá di mu nné í bantáà?

Yesu wéimmè kuyũñkù

22 Yesu nè o tancóumbè kè bèe tuoke Betisaidaa, kè bèe ò tóní kuyũònkù makù kòò bántè ke dò wèe kù kàáké ké kù miékũnne. 23 Kè Yesu dete kuyũònkù káyènnè dihei mànkù, késute o nómbife tinóntõùti kékááké ku nuò, kénós nho nuò ku ìnkè, ké kù beke ke dò: A yà dèmaràà? 24 Kè kuyũònkù wénté ke dò: N yà benitibè mbe kè bè dònne detie nke centi.

25 Kè Yesu yíe képi ku nuò, kù wénté dii mòmni ké nsó nkù wùó mpáíi ke wúó ndemou. 26 Kè Yesu ò nàké ke dò: Kò nha cǐtè a né báá kété dihei miéke.

Benitibè yè nYesu tu wè

(Wénté Matie 16:13-20 nè Duku 9:18-21)

27 Yesu nè o tancóumbè kè bè nkari Fidipu kòò Sesadee kó yehékè, kè Yesu be beke ke dò: Benitibè yèmmè dò n tú we? 28 Kè bèe ò tǐnné ke dò: Bètabè yèmmè dò nha tú Isāā-Batiisi, kè betabè yèmmè dò nha tú Kuyie mpāānāānti náāntò diewè Edii kè betabè kōme dò nha tú Kuyie mpāānāānti náāmbè kòò mōu. 29 Kè Yesu beke o tancóumbè ke dò: Díndi yèmmè dò n tú we? Kè Pierii ò tǐnné ke dò: A tú Kirisi nwe Kuyie ntāāté wè koò tōnní.

30 Kè Yesu bè cau nke dò bè báá yie nkoò mōu ti kèè.

Yesu nàkémè ò yóó kúmè káyánté

(Wénté Matie 16:21-28 Duku 9:22-27)

31 De mòmni kéketé ké mbè náá nke tú: Onitibire dò nkéǐtému mediè, kè Kuyie ncǐtè kó bekótibè nè ikuó nìubè kó bekótibè nè ikuó wāābè kè bèe ò yete kòò kùò, diyie tāānni yìè kòo yánté.

32 Kè Yesu nti mbè náá mbá ò í sari, kè Pierii ò yu kékenténè ké nhò kpànnè. 33 Kè Yesu wēēte kèwénté

o tancòumbè kéréi mPieri ke dò: Fũte m borè f̄s ndibə̀, ke yé a yèmmè í túmè Kuyie nkōme, mè tú menitiyèmmè mme.

*Ti bo ntũ mmèè botí Yesu
(Wénté Matie 16:24-28 nè Duku 9:23-27)*

³⁴ Kè Yesu yú o tancòumbè nè ditĩnni ké bè nàké ke dò: Kòò m̄u d̄ó ké n tũnne wèe duó nhomáà k̄eto o dap̄ātí ké n tũnne. ³⁵ Ke yé wèe bo ndó kéd̄eeté o f̄õmmu ò bo mù fétinne, kè wèe yete o f̄õmmu n kp̄éi nè n náānti kp̄éi kòò mù p̄eté. ³⁶ Onìti bo c̄ante ba kòò m̄ake kutenkù kuu nk̄pere dem̄ou kòò w̄enni né feti? ³⁷ Onìti bo yietí ba kòò w̄enni yenté! ³⁸ Ke yé ifei bo mbo wè nè n kp̄éi nè n náānti kp̄éi di mm̄nni kó benitibè bèè bùtinné Kuyie nke d̄ari meyi mbe cuokè, mí nhOnit̄ibire m múnke bo nhò m̄akenè ifei m bo nw̄etiní dii m̄nni nè Kuyie nkó tikpeti ke neínè Kuyie ntōrè.

9

¹ Kè Yesu yíe k̄ébi nke dò: M̄õmmū nwe n di náammè d̄indi bèè bo die ndi kó bèmabè yó nk̄p̄á ke f̄õmmu k̄yà Kuyie nk̄p̄àtiyuu t̄uðkenimè nè muw̄erímú.

*Yesu k̄ant̄i c̄èet̄emè
(Wénté Matie 17:1-13 nè Duku 9:28-36)*

² Kè yewe ȳekuð̄ p̄ēt̄é kè Yesu túóté Pieri nè Isaku nè Isā̄ kè bèe deke dit̄ari dieri marì ñnkè bemáà borè, kè Yesu k̄ant̄ii ceete kè bè nhò w̄uó. ³ Kòo yàat̄ii peike k̄em̄iet̄i mediè, onìti m̄u báá na kéd̄ə̀ o yàat̄i kè t̄ii peike me botí ketenkè kie nȳnkè. ⁴ Kè bèe yà Edii nè M̄oyiisi kè bè k̄atení ke náánnè Yesu. ⁵ Kè Pieri dò: Okót̄i, dè wennimu ke dò ntí mbo

diε, ti bo dɔ̀ titouti titããti, f̃ nkumáà, Edii kutèkù, Mɔ̀yiisi kutèkù.

⁶ Kε ỹε kufɔ̀waá ndo bè autémè, kòò í nyé ò tu mù. ⁷ Kè diwεtirì marìi kɔ̀tení kè di déè mbè dàtínné, kè bèε keè metammè mamè di miεke kè mè tu: Yie nwèè tú m birε kè nh ò dɔ̀ mediè, nyíennè o kpeti.

⁸ Dεnde bàmbà nkè Yesu tancòumbèε nyóó daatení kémóntóo betɔ̀bè, káyà Yesu máà, kè weè bè kpaánè.

⁹ Bè cùténí dii mɔ̀nni ditāri ñnkè kè Yesu bè cau nke dɔ̀: Di báá náké òmòu di yà dè, kè Onìtibire yàa yānténè.

¹⁰ Kè bèε yie nho náànti ke né mbékú betɔ̀bè ke tú: Ba ntú ke yānté? ¹¹ Kè Yesu tancòumbè ò beke ke dɔ̀: Ba nkpeí nte kè ikuó wā̀bè tu Edii weè dò nkéketé kékɔ̀tení? ¹² Kè Yesu bè tḗnné ke dɔ̀: Mómumu nwe Edii dómme kékéte kékɔ̀tení kētũntε demou, ba nkpeí nné te kè tì wā̀ri ke tú: Onìtibire dò nkéféútε mediè nkè bèε dè sènkèrì. ¹³ N né di náámmu ke tú Edii kòtenímu kè benìtibè ò dɔ̀ bè dɔ̀ mèε botí, kéndònnè tì wā̀rimè o kpeí.

*Yesu tancòumbè do ỹεkemè bè bo betimè dibòò
(Wénté Matie 17:14-21 nè Duku 9:37-43)*

¹⁴ Yesu nè Pieri nè Isaku nè Isāà bè tũ̀kε dii mɔ̀nni o tancòumbè tɔ̀bè borè ke s̃ nditĩnni diεrì bè murí kè bè diètìnè ikuó wā̀bè. ¹⁵ Bè yāní dii mɔ̀nni Yesu kè dèε bè di kè bè ncokòo koò dɔ̀. ¹⁶ Kè Yesu beke o tancòumbè ke dɔ̀: Nè be di diètì ònti ñnkè? ¹⁷ Kòo niti mòu béinní ditĩnni miεke ke dɔ̀: Okóti n kòtēnni m birε ndε a borè, dibòò marì dii dè ta ke dānne de nóndεnfè. ¹⁸ Bá kùu píkù kè di dè p̃ ndi dè bɔ̀ nkè tinóntōũpùuti nyiè de nùu kè dè cáa nde nìi nkésāté. Kè m bántè a tancòumbè bá bè í na ke di bèti.

19 Kè Yesu bè nàké ke dò: Itookperí yembè dínidi! Míi yó nhã ke di bonàà? Míi yó nhã ke di tòà? Kòtènní ðebire m borè. Kè bèe ðe kòtènní.

20 Dibòò yà ðii mònni Yesu kékpekii ðebire, kè ðee do, kémbírímu kè tinóntõùpùùti yìè de nùù. 21 Kè Yesu beke ðebire cice ke dò: Nè òndaà ndi ðe ò ketémè? Kòo dò nè de bíkémbénti. 22 Kuce mèpèu kè dibòò ðe buò mmuhãá mmièke nè menie mmièke ke bo ðe kùò. Kàa bo na kédòò ðemarè a ti kuó mmesémme kè ti teennè. 23 Kè Yesu dò: Ba nte kàa tú kè m bo na! Kàa n tá ðe í yóu.

24 Kè ðebire cicee kuónko ke dò: N támu, a né n teennè kè n tákùmèe ðeuke.

25 Kè Yesu yà ðitínni cokùnímè ke péi ndibòò ke dò: Fó ndibòò ðii ònkùnne ðebire: Yè ðebire ke ténke báa wèteni!

26 Kè dibòò kuónko mediè nkékpekii ðebire kényè, kè ðebire nduó ke dò ndè ku, nè de kpéi nkè bèmabè ntú ðe kúmu. 27 Kè Yesu né pí nde nòùtè kényínni kè ðee cómmú.

28 Yesu kò ndii mònni tecíètè bèmáà borè kòo tancóumbè ò beke ke dò: Dè ðomme kè tínti í na ke ðenne de kó dibòò? 29 Kè Yesu bè ténne ke dò: Mubáammu muù máà bo na kèdenne dibòò ðii mbotí.

*Yesu do náámmè o kũũ nképí kuce medérímè
(Wénté Matie 17:22-23 nè Duku 9:43-45)*

30 Kè bèe ítè ðeborè kémpenké Kadidee kó ketenkè bá Yesu í ndó bè nyé o kpéi. 31 Ò do dó kémmòke mefiè mme kètié nho tancóumbè, ò do bè nàà mbè yóó pí mèmme wenwe Onitibire kédúò mbenitibè kè bèe ò kùò, kòo yánté diyè tãánni yìè.

³² Bá bè í mbanté de kó tináaṅtì tu mù, bè me nyí ndàátí ke bo ò beke òmatì.

*Yesu tancòumbè do diètìmè ké bo yà wèè bè baké
(Wénté Matie 18:1-5 nè Duku 9:46-48)*

³³ Bè tùòke dìi mònnì Kapennaummu kэмbo teciētè miēke kè Yesu bè beke ke dò: Di do diètì ba nkprí nkuce?

³⁴ Kè bè ndò nyúóó, ke yé bè do diètìmè ke bo yà be miēke wèè bè baké wènwè. ³⁵ Kè Yesu karoo kényú o tancòumbè tēpíitè nè bèdébè ké bè nàké ke dò: Di miēke kè wèè dó kémbaké betòbè ò ntú osámpròu kéntú betòbè kóo tōntì.

³⁶ Kédeè kédetení debire kécónné be cuokè ké dè orí ke dò: ³⁷ Kè wèè cəuté o cīētè debire sāmprè dèè mǎnnè diē n kprí, mí nwe ò cəuté, kè wèè n cəuté ò í cəuté mí máá, ò cəutéńemu wèè n tōnní.

*Yesu kpannèmè o tancòumbè bè yete mèè kprí nwèè
bèti yebəkè nè Yesu yètìrì
(Wénté Duku 9:49-50)*

³⁸ Kè Isǎá náké Yesu ke dò: Okótì, ti yà òmòu nwe kòo bèti yebəkè nè a yètìrì kè ti ò bàa ke yé ò í ti neínèmè. ³⁹ Kè Yesu bè tēńné ke dò di na bá nyete ke yé òmòu í yóó na kédòò tidietì nè n yètìrì, dende bàmbà nkéwēte ké n sǎá. ⁴⁰ Ke yé wèè í yete ti kpeti, ò ti wènnémèmu. ⁴¹ Wèè bo di yēnté menébuo nkè dí yǎ di tú mèè kprí n kəbe, n di náá mómumu nwe de yiè mbáá mǎnté de kó ticuuti.

*Wèè bo bə nhotòu meyi mmieke
(Wénté Matie 18:6-9 nè Duku 17:1-2)*

⁴² Kòo mòu bə mbesámpròbè bie bèè n tá be kóò mòu meyi mmieke, de yiè kè bè ò dùú nditǎrì diēri

kédootóo dàmméèrì miéke dè ntõũ. ⁴³ Kàa nòutè tɛɛ yó nte kàa dɔ̀̀ mèyei, nkéété tɛ, a bo mməkemè mufòmму sáà nè kubakù kumáà, dè tɔ̀̀nè a bo mməkemè debaà ndèdérè ke né ta muhǎǎ mmùù í kɔ̀ mmu miéke. [⁴⁴ Mu miéke yebiè yèè càá ntikònti yè í kɔ̀, de kó muhǎǎ me nyí kɔ̀.] ⁴⁵ Kàa naàcètè tɛɛ yó nte kàa dɔ̀̀ mèyei nkéété tɛ, a bo mməkemè mufòmму mùù bo sáà ke kpa tenaàcètè, dè tɔ̀̀nè a bo mməkemè sinaàcèi sidé ke né ta muhǎǎ mmùù í kɔ̀ mu miéke. [⁴⁶ Mu miéke yebiè yèè càá ntikònti yè í kɔ̀, de kó muhǎǎ mme nyí kɔ̀.] ⁴⁷ Kàa nònɛ fèè yó nte kàa dɔ̀̀ mèyei nkpréété fɛ, a bo tamè Kuyie nkprààtiyuu miéke nè kunɔ̀nɛ̀kù, dè tɔ̀̀nè a bo mməkemè inuɔ̀ nyidé ke né ta mmuhǎǎ mmùù í kɔ̀ mmu miéke. ⁴⁸ Mu miéke yebiè yèè càá ntikònti yè í kɔ̀, de kó muhǎǎ mme nyí kɔ̀.

⁴⁹ Bè yóó yááké benitibè bɛmɔ̀u nè muhǎǎ mmu.

⁵⁰ Mukókúó ntú demarè sààrè nde, kè mù nè fétinne mu naati di bo mù náríkùnnɛ ba? Di fòmму mməke mukókúó nkó kunaati kè di nnaatinè ditɔ̀bè.

10

Onitì nè o pokù bɛ kó muyatimù

(Wénté Matie 19:1-12 nè Duku 16:18)

¹ Kè Yesu íté deborè kékɔ̀tɛ Sudee kó ketenkè mànkù, késénté Suditɛ̀ kó kukó, kè benitibè tó tíinko o borè kòo mbè nàá nKuyie nnáànti ò ã mbè nàá mmè̀ botí.

² Kè Fadisiɛ̀bɛ ndó kòò yááké kékɔ̀tení o borè, kòò beke ke dɔ̀: Ikuó yie nhonitì bo bɛtimè o pokàà? ³ Kè Yesu bè tɛ̀nné ke dɔ̀: Məyiisi kó ikuó yɛ nti ndəori ba? ⁴ Kè bè dɔ̀: Məyiisi kó ikuó yɛ nkòo niti dɔ̀ kɛbeti

o pokù wèe wāri muyatimù kó dipátíri kòò duó nkóò bèti. ⁵ Kè Yesu bè nàké ke dò: Di kó itookperí kpéí nte kè Mòyiisi di duó nde kó ikuó. ⁶ Meketimè mǎnnì dè do í me ndò, Kuyie ndo dǎdǎ onìti nè o pokù nwe. ⁷ Dèè kpéí nte kòo nitidǎù bo yóu o cice nè o yǎ kétaunnè o pokù. ⁸ Kè bèe naá nhonìti omáà, de mǎnnì bè ténke í bo bèdébè, bè naá nhonìti omáà ndi. ⁹ Onìti tǔ mbáá yate Kuyie ntàu ndè.

¹⁰ Bè kò ndì mǎnnì teciǎtè kè Yesu tancóumbèe wǎte kóò beke de kó tináanti tu mù. ¹¹ Kè Yesu bè nàké ke dò: Kòo nìti yete o pokù ke tǔóté otǎu ò yùúkúmu ke yeténè oketiwe. ¹² Kòo nitipòkù weè me nyete o dǎu ke cǎnté otǎu o tú wèe bùtinné wènwe o dǎu ke dǎuti dǎutinè benitidaabè.

*Kuyie nkpàti bo bèè dǎnnè ibí be kpéí nke
(Wénté Matie 19:13-15 nè Duku 18:15-17)*

¹³ Kè benitibèe kǎtènní ibí sámǎpǎi Yesu borè kòo bo ì kááké, kòo tancóumbè mbè kpànnè. ¹⁴ Yesu de yà dǎi mǎnnì kè dèe ò yonke kòo bè nàké ke dò: Yóunè kè ibí nkǎríní m borè di bá nyi bèti, ke yé Kuyie nkpàtǎiyuu bomè bèè ì dǎnnè be kpéí nke. ¹⁵ Timómmǎnti nti n di náámmè. Kè wèè í yie nkuyie nkpàtǎiyuu nè debire kó meyèmmè, ò báá na kéta di miéke.

¹⁶ Ò yǎ memme ké ì ǎrí ké ì nǎó nho nou ké ì pǎ mesàà.

*Yesu nè tikpàti yìè
(Wénté Matie 19:16-30 nè Duku 18:18-30)*

¹⁷ Yesu iti dǎi mǎnnì kòo nìti mǎu cokéní kénínkóo o ìkè kóò beke ke dò: Okótì sààwè n dò nkédǎdǎ ba kǎpété mufòmmu mùù bo sǎà? ¹⁸ Kè Yesu ò nàké ke dò: Ba nképéí nte kǎa n tú osààwè, òmǎu

í wenni kè dè í tú Kuyie mmáà. ¹⁹ A yému Kuyie ntannò yèè tú: A báá kuɔ onìtì, a báá duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dɔ̀, a báá yúúkú, a báá caàrè otà̀ kó diyètìrì, a báá ciitè otà̀, ndé a cice nè a yɔ̀.

²⁰ Kè de kóo nìtì tɛ̀nné Yesu ke d̀: Okòtì n dà̀mmu de nde kó dimàà nè m b́kém̀b̀éntì miéke. ²¹ Kè Yesu ò wénté ké nhò d̀, kòò nàké ke d̀: Dèmarè máá deè kpaá ke da dónnì, kɔ̀te ḱfítè a m̀ake de, ḱpãmmú idíítì beç̀rìbè, de m̀onnì a bo péte ḱnkè kó tikpàtì kè né k̀tení kè n tũnne.

²² Odapàà wenwe kèè d̀ì m̀onnì de kó tináàntì kòo ìkèe soute, kòo íténè meyeñcaàrìmè ke yé ò do m̀akemè tikpàtì mediè.

²³ Kè Yesu wénté wénté o tancòumbè ke d̀: Dè yòunèmu bèè m̀ake tikpàtì bè bo tamè Kuyie nkpààtiyuu miéke.

²⁴ Kè dèe di o tancòumbè de kó tináàntì kpéí, nkè Yesu yíe kè bè nàké ke d̀: M bí dè yóumu a bo tamè Kuyie nkpààtiyuu miéke. ²⁵ Dè bo nyòunè tikpàtì yìe mbo tamè Kuyie nkpààtiyuu ḱpèèté yòyó bo tamè feyárifè fíè.

²⁶ Kè dèe d̀ake di o tancòumbè de kó tináàntì ñnkè kè bè mbékú betòbè ke tú: Kè dè d̀o mmemme we mbo na ḱcooté?

²⁷ Kè Yesu mbè wùó nké bè nàké ke d̀: Dè yòunè benitìbè mbe, dè í yòunè Kuyie.

²⁸ Kè Pierii nàké Yesu ke d̀: Ti yóumu demou ke da tũnne. ²⁹ Kè Yesu ò tɛ̀nné ke d̀: Mómumu nwe n di náammè òm̀òu í yóu o cìètè, yoo o neí, yoo o tãbè, yoo o cice, yoo o bí, yoo o paku n kpéí nè Kuyie nnáàntì kpéí, ³⁰ kè í mpéte ticuuti kè dèe nóo nkuce tekòutè (100) meborime mie mmieke: Sicéí, nè o neí, nè o tãbè, nè o yòbè, nè o bí, nè depaa nnè mef́éútímè.

Kè né mmàke mufòmmu mùù bo sãã meborime mɛ̀è kpaaní me miɛke. ³¹ Besũkùbè bèè tu beketibè di mmònni bè bo naá mbesombe, kè besũkùbè bèè tu besombe di mmònni kè bèè naá mbeketibè.

*Yesu do kòrimè Sedisademmu kuce mesomme
(Wénté Matie 20:17-19 nè Duku 18:31-34)*

³² Yesu nè o tancòubè kè bè nkéí ke kòri Sedisademmu kòo tancòumbè kãm̀b̀ù̀t̀i duò kè kufɔwáá mbo bèè bè tũ. Kè Yesu tó yú o tancòumbè ké mbè naá tì yóó ò t̀ù̀k̀eǹí, ke tú: ³³ Ti mè nk̀r̀i k̀ù Sedisademmu, bè bo p̀í nhOǹit̀ib̀ir̀e, kédúó nyikúó niùbè kó bekótibè nè ikuó wããbè kè bè d̀ò ò d̀ò nk̀ékuomu kóò duó mbèè í tú Sifubɛ. ³⁴ Kè bè nhò daú koò s̀ùu tinóntũ̀t̀i, kóò puotí yedá, kóò k̀ùo, yewe yètããti kó difɔnkúò kòo yánté.

*Sebedee kó ibí do dómè kéntú beketibè
(Wénté Matie 20:20-28 nè Duku 22:25-27)*

³⁵ Kè Sebedee kó ibí Isaku nè Isãã katení Yesu borè kóò nàké ke d̀ò: Okóti ti d̀ó a ti d̀ò̀̀mu ti yóó me nda beké tì. ³⁶ Kè Yesu bè beke ke d̀ò: Di d̀ó n di d̀ò̀̀ ba? ³⁷ Kè bèè ò t̀è̀ǹné ke d̀ò: A bo mbo diì m̀ònni a kpàti dieti miɛke, a yóu kè ti nkari yie nha bakù youú, otòu kucãнку. ³⁸ Kè Yesu bè nàké ke d̀ò: Di í yé di m békú tì di bo na k̀éyã n yóó yã fèè b̀ò̀òfàà? Di bo na kè bè di ãnné be yóó nh ãnné wèè b̀àt̀émmàà? Kè bè d̀ò: Ɛɛ, ti bo na. ³⁹ Kè Yesu bè t̀è̀ǹné ke d̀ò: Mómumuó ndi yóó namu k̀éyã n yóó yã fèè b̀ò̀òfè. Kè bè di ãnné bè yó nh ãnné wèè b̀àt̀émmù. ⁴⁰ Dè né í tú m̀i yóó tãáté bèè yó mbo m bakù youú nè kucãнку, de kó yekàrè Kuyie nyè d̀ò̀̀ bèè kpéí mbèè yè te.

⁴¹ Yesu tancòumbè sombe tepítè tì kèè diì m̀ònni kè be miɛkeɛ peike Isaku nè Isãã. ⁴² Kè Yesu bè

yu bemau ké bè nàké ke dò: Di yému ke dò mbèè tu bekpààtibè yebotè miéke bè yè fěũkomè, bèè tu bekpèribè ye miéke kè bè yè diinko mesémmè. ⁴³ Di kperè í dò nkéndò memme, wèè dó kéndeu di miéke wè ntú di kóo tǒnti. ⁴⁴ Kè wèè dó kéntú oketiwè di miéke wè ntú dimau kó kudaakù. ⁴⁵ Ke yé Onitibire í kàtenímè ke bè bo mpĩ de tǒmmú, dè kàtení ke bo pĩ mmutǒmmú mmu benitibè kpéí nkéduó nde fòmму kédenne kusũkù meyei nkó tidaati miéke.

*Yesu wéimmè kuyũǎnkù Baatimbee
(Wénté Matie 20:29-34 nè Duku 18:35-43)*

⁴⁶ Kè bèè tuǎke Sedikoo Yesu nè o tancóumbè bè yèti dii mǎnni de kó dihei kè kunitisũkù péu bè tũ, kè kuyũǎnkù makù bè tu kù Baatimbee, Timbee kó debire kè kù kàri kuce nùu ke mǎú. ⁴⁷ Kù kèè dii mǎnni kè bè tú Yesu Nansareti kou wèè pǎnké kè kùu pĩéké ke dò: Dafiti kó debire, Yesu n kuó mmesémmè.

⁴⁸ Kè benitibè nkù kpànnè ke tú kùu cǐéké kè kù né dǎke pĩéké ke dò: Dafiti kó debire á n kuó mmesémmè! ⁴⁹ Kè Yesu cómmóo kébéi nke dò: Yúnni we!

Kè bèè kù yu ke dò: Ò da yumu, íté nè tikǎnyauti.

⁵⁰ Kè kuyũǎnkùu ítení kédootóo ku yaàbòri kèitío mecǎǎ nkékétóo Yesu bíékè. ⁵¹ Kè Yesu kù beke ke dò: A dó n da dǎò ba? Kè kuyũǎnkùu ò nàké ke dò: N dó kéwéntému. ⁵² Kè Yesu kù nàké ke dò: A tǎ mèè kpéí nke dò m bo na ke da miékũnne, íté! Kàa miétému.

Kè kù pǎnkee wénté kénèinè Yesu.

11

*Yesu tatimè Sedisadεmmu ke deke disāmmarímbii
(Wénté Matie 21:1-11 nè Duku 19:28-40 nè Isāã
12:12-19)*

¹ Bè tǎnnènko diì mǎnni Sedisadεmmu kémbérinè Betifasee nè Betannii Odifíè tǎri také, kè Yesu tǎ nho tancóumbè bèdébè ke dǎ: ² Kǎtenè dihéi diì bo di iikè, di bo mbo tuokoo kéyà disāmmarímbii, òmǎu mu nyí dèke di kè di piítí, kè dí di pité kékǎtenèni. ³ Kòò mǎu di beke ke yí: Dè dǎmmè kè di di pítírí? Dí ò nàké ke dǎ: Ti Yiè nweè di dǎ. Dende bàmbà nhò bo di yóu kè dí di tuóténi.

⁴ Kè bèe kǎte ké mènke nsǎ disāmmarímbii mari piítí tǎcǎtè matè kó ditowaà kuce nùu, kè bè ndi pítírí. ⁵ Bèè dè bo kè be kó bèmabèe bè beke ke dǎ: Di dǎari ba? Dè dǎmmè kè di pítírí de kó disāmmarímbii? ⁶ Kè bèe bè tǎnné Yesu do bè nàké ti, kè bèe yóu kè bèe di tuóté, ⁷ ké di kǎtenni Yesu borè kénós mbe yàati di ìnkè kè Yesu deke. ⁸ Kè besükùbè mpiénko kuce mesàà nkè betòbè piiti be yàati ku ìnkè. ⁹ Bèè ni Yesu iikè nè bèè ò tǎ nkè bè mpièkù ke tú: Kuyie nyètiri ndeu! Mesàà nní mbonè fǎ nwèè kèriní nè ti Yiè nkó diyètiri. ¹⁰ Kuyie ndéúkùnnè dikpàatiyuu diì kèriní ti yàari Dafiti kperi, Kuyie nyètiri ndeu kéinkè!

¹¹ Kè Yesu tuoke Sedisadεmmu kéta Kuyie ncǎtè ke wénni dǎmǎu, ò dèè diì mǎnni ke sǎ ndiyiè dèè, kòò kǎte Betannii nè o tancóumbè tepítè nè bèdébè.

*Yesu béinnèmè mutie bè tu mù fikíè
(Wénté Matie 21:18-19)*

¹² Kè dèè wenté kè bè nyetini Betannii kè dikònni pǎ nYesu. ¹³ Kòò yà mutie bè tu mù fikíè medétimè

kè mù ã tifãàti kòo kàtoo ke bo yà yebe bo mbo, ò tònko dii mònni, káyà tifãàti máà, ke yé dè do í tùmè de kó detie mpeí dii mònni. ¹⁴ Kè Yesu béinnè de kó mutie ke dò: Òmòu ténke báá cááké a be nè a bo mbomè.

Kòo tancóumbèe keè ò béimmè.

Yesu bètimè bepotambè Kuyie nciētè

(Wénté Matie 21:12-17 nè Duku 19:45-48 nè Isāā 2:13-22)

¹⁵ Bè tùkè dii mònni Sedisademmu kè Yesu ta Kuyie nciētè kémbeti befitibè nè bedombe, kébuó mbedíticeetibè kóò tábùribè nè bèè fiiti sinónkpeé be kàrè. ¹⁶ Ò í nyie nkòò mòu mpēnkùnè tipotanti Kuyie nciētè borè, ¹⁷ kédeè ké mbè tiè nke tú: Ti wàrimu ke tú: Bè bo nyu n cīētè ke tú mubáammu kpete yebotè yemou yó mbáá ndè kè dīndi né tè dòò beyóóbè kó disàri.

¹⁸ Kuyie nkuó niùbè kó bekótibè nè ikuó wāābè ti kèè dii mònni kénwanti bè bo yīmè kēpī nYesu kékuo, ke né nhò dé ke yé benitibè bemou do pénsirīmè o náānti. ¹⁹ Dè yuoté dii mònni Yesu nè o tancóumbè kè bèe yè dihei.

A bo mbáammè Kuyie nke tá

(Wénté Matie 21:20-22)

²⁰ Kè dèe wenté kè bè mpēnké káyà muù tie kè mù kpeí nè mu cīenko. ²¹ Kè Pierii dentení dèe wee dòò kénáké Yesu ke dò: Okóti wénté mutie a wee béinnè mù ke kpeí.

²² Kè Yesu bè tēnné ke dò: Ntánè Kuyie, n di náá ntimómmonti nti ²³ kòò mòu nàké di ntāri ke yī: Íté a me mbo dè kédò dàméèrì mieke bá ke í yīèkù, ke tá

ke dò nhò béi ntì bo dṵ, tì bo dṵ. ²⁴ Deè kpéí nte kè n di náá nke tú: Di mṵú dèè kó dimàà nè mubáammu miéke di ntá ke dò ndi dè pètému, Kuyie bo dè ndi duó. ²⁵ A cómmú diì mṵnnì ke báá nKuyie nkàa dèntení ke dò nha mṵkenè òmṵ tìmatì cǐé nwe, kàa cice wèè bo keĩnkè kòo da cǐé nha yei. [²⁶ Kè di me nyí cǐenko ditṵbè, di cice wèè bo keĩnkè, ò báá di cǐé ndi yei.]

Yesu wērímu bonní dè?

(Wénté Matie 21:23-27 nè Duku 20:1-8)

²⁷ Kè bèe wēte Sedisadammu kè Yesu ícentì Kuyie ncǐtè miéke kè ikuó niùbè kó bekótìbè nè ikuó wāābè nè Kuyie ncǐtè kó bekótìbè kè bèe kṵtení Yesu borè, ²⁸ kóò beke ke dò: Nè òmmu wērímu mmu a dṵorinèmè die? We nda duó ndinùù kàa dè dṵòri? ²⁹ Kè Yesu bè tēnné ke dò: N yóó di beke tìmatì máá ndi, kè di n tēnné, n né di náké nè mùù wērímu mmu n dè dṵòrinèmè. ³⁰ Isāā do āā wèè bàtēmmù do bonní benitìbè boràa kè Kuyie mborè? Dí n tēnné.

³¹ Kè bè nnáá mbe máá ke tú: Kè ti yí de kóo bàtēmmù do bonní Kuyie mborè ò dṵ: Ba nkpéí nné te kè di í tá Isāā? ³² Kè ti me nyí: De kóo bàtēmmù bonní benitìbè borè...

(Bè do dé benitìbè mbe, ke yé bemoù bè do yémèmu ke dò nyIsāā tu Kuyie mpāānāaṅtì náaṅtò mómumu.)

³³ Kè bèe tēnné Yesu ke dò: Ti í yé. Kè Yesu dò: M me mbáá di náké nè mùù wērímu mmu n dè dṵòrinèmè.

12

Betōmbè yeibe

(Wénté Matie 21:33-46 nè Duku 20:9-19)

¹ Kè Yesu mbè nàánnè yenáañhãntíyè miεε ke tú: Onìtì mǎu wèè do fiíkú detie mbè tu dè fínyĩ, kémaá kuduotí ké dè fii, kédammú difòtìrì bè yó nhūtírì dè yetebe, kémaá didènnì bè bo ndekù dì ke baa kupaku, kédeè kéíté kékatε kupòòkù. ² Yetebe bi dìi mǎnnì kòo tǎo nho kóo tǎntì mǎu betōmbè borè kè bè bo dì duónko o kó yetebe. ³ Kè bèε ò pĩ nképuotí kébeti bá bè í nhò duó ndèmarè. ⁴ Kè kupaku yiè nwēte kètōnko otōntì dèrì kè bèε ò kǎmmu kòo sǎmmú. ⁵ Wèè te kupaku kòo yíε kètōnko otǎánwè kè bèε ò kùò, ké me ndòò betòbè péu kénkòu bie nke puotì betòbè. ⁶ Kòo bire dèε máà nkpaá ò dó dè mediè nkòo dentε ké dè tōnko, kòo yèmmè ndò mbè bo dè yòte. ⁷ Kè bè né dake ke dò: Ntenè wèè yóó tieke kupaku, yóunè kè tí ò kùò ké kù tieke. ⁸ Kè bèε pĩ nho bire kékuò kédootóo kupaku mǎnku.

⁹ Kè Yesu bè beke ke dò: Kupaku yiè mbo dòò ba dε mǎnnì? Kè bè dò: Ò bo katε kékuò dε kó betōmbè kéwaá mbetòbè kéǎnné o paku miεε. ¹⁰ Di í kàa ntìi wǎri ke tú: Bèè maà bè dootóo dìi tǎrì dìi naá ndipũũ kó ditǎrì mómmǎndaà? ¹¹ Ti Yiè nKuyie nkuu dòò dε kó tidietì kè ti tì yà kè dè ti naati.

¹² Ikuó niùbè kó bekótíbè nè ikuó wǎábè kè bè nwanti bè bo yímè kápĩ nYesu ke yé bè bantémè ke dò nho ãnté bembe ke né yòte ditǎnnì, kényóu, kéíté.

Sesaa kpεε nè Kuyie nkpεε

(Wénté Matie 22:15-22 nè Duku 20:20-26)

13 Kè bèe tōnko Fadisĩ̀be mabè nè Edoti kó fenafe kabe mabè Yesu borè, kè bè bo ò díí nkéyà ò bo béi ntimatì kéyeté kè bèe ò pĩ. 14 Kè bèe katoo Yesu borè kóò beke ke dò: Okóti ti yému ke dò nha náá timómmanti bá a í yĩ̀kù òmòu, bá kòo tú wè, ke benkú Kuyie nkó kuce nè timómmanti. Dè wenni ke dò nti yietí dāmpòò Odommu kabe kóo kpààtàà? Ti dò nkéyietàà, kè ti báá yietí?

15 Kè Yesu banté be yèmmè bomè mèdémè, ké bè beke ke dò: Ba nkpeí nte kè di dó ké n díí? Duónnènní fedífè femáà kè n yà.

16 Kè bèe ò duú, kòo bè beke ke dò: We nte diyuu dii, nè diyètìrì dii? Kè bèe ò tḗnné ke dò: Sesaa, Odommu kóo kpààti. 17 Kè Yesu bè nàké ke dò: Duónnè Sesaa o kperè kéduó nkuyie nku kperè.

Kè dèe bè di mèdiè nnè ò bè tḗnné ti kpéí.

Dipopuò í bo keĩnkè

(Wénté Matie 22:22-33 nè Duku 20:27-40)

18 Kè Sadasĩ̀be bèe í yie mbećírìbè yóó yántémè kè bèe katení Yesu borè kóò beke, ke dò: 19 Okóti nte Mōyisi ti duó nyìi kuó ke tú kòo nìti ku ke yóu o pokù bá ò í mōke debire, o nantèe ò tūóté kòo peitè ibí kè ìi sōtè wèè ku o cĩ̀tè. 20 Benitibè mabè beè do bo bēyiekè, kòo ketiwè mpo kékú bá debire í bo. 21 Kòo dérii tūóté de kóo kúpokù, kékú bá debire í bo, kè dè me ndàò otāánwè. 22 Beyiekè bembè kè bè ntóú de kóo nitipòkù ke kō, bá òmòu í nhò mṑttenè debire, de kó difōnkúò kòo nitipòkù múnkèe kú. 23 Bećírìbè bo yánté dii yie be we nyó nte de kóo nitipòkù, bemou bè me nhò puokemèmu?

24 Kè Yesu bè tḗnné ke dò: Ntenè dèè kpéí nte kè di yeté, di í banté tìl wàri, di me nyí banté Kuyie nkó muwḗrímú. 25 Bécírìbè bo yánté diì m̀̀nnì benitidaabè í yó mpuokú, benitipòbè me nyí yó nyenkú, bè yó ndònnè Kuyie ntòrè d̀̀mmè mme keĩnkè. 26 Kè bécírìbè kóò ḱyánté kp̄eti nti, di í k̀̀a m̀̀ȳiisi pátiri miēke Kuyie ndo ò nàkè tì dif̄pèù miēke ke d̀̀: Kù tu Kuyie nku Abarahammu nè Isaki nè Sakòbu bè do tũ nk̀̀à? 27 Kuyie nyí tú bécírìbè k̀̀ku k̀̀ tú befò̀̀bè k̀̀ku nku. Di yetému mediè.

Ikuó ù p̄ḗtè it̄i

(Wé́nté Matie 22:34-40 nè Duku 10:25-28)

28 Kè ikuó w̄̀̀̀t̄i m̀̀̀u keè bè nàammè ḱyà Yesu tḗnné m̀̀̀ botí mesàà Sadusiēbe bèè í tá mukúkéyántim̀̀ bomè ḱt̄ó̀nko Yesu borè kóò beke ke d̀̀: Kuyie ntanǹ̀̀ ò̀ndi p̄ḗtè yeteyè. 29 Kè Yesu ò tḗnné ke d̀̀ ntenè diì p̄ḗtè yeteyè: Kém̀̀̀nè d́̀ndi Isidayēeribe, ti Yiè nKuyie ntú Kuyie nku, k̀̀̀ bo kumáà. 30 Á ndó a Yiè nKuyie nnè a yèmmè mm̄̀̀m̀̀̀u nè a w̄̀̀nni dim̀̀̀u nè a ciì m̄̀̀̀m̀̀̀u nè a w̄̀̀rímú mum̀̀̀u. 31 Nte diteri diì di tũ: Á ndó ot̀̀̀u a d́̀̀ m̀̀̀̀ botí amáà. Yèmayè ténke í p̄ḗtè ye.

32 Kè ikuó w̄̀̀̀t̄i ò tḗnné ke d̀̀: Okóti dè wennimu a nàkè tim̀̀̀mm̄̀̀nti nti, Kuyie mbo kumáà ndi kutek̀̀̀ mak̀̀̀ í bo. 33 A bo nk̀̀̀ d́̀̀m̀̀̀ nè a yèmmè m̄̀̀̀m̀̀̀u, nè a ciì mm̄̀̀̀m̀̀̀u nè a w̄̀̀rímú mum̀̀̀u, kéndó ot̀̀̀u a d́̀̀ m̀̀̀̀ botí amáà dèè p̄ḗtè bè feu ì w̄̀̀s ke tuò nyewũ̀̀̀t̀̀̀rè ìnkè Kuyie nk̄̀̀é, ke k̀̀̀ p̄̀̀annè yep̄̀̀rè teyè péu.

34 Kè Yesu nś̀̀ nwe ò tḗnné nè mecìi nkóò nàkè ke d̀̀: Á t́̀̀kénèmu Kuyie nk̄̀̀p̄̀̀̀̀̀̀tiyuu.

De kó difōnkúò òmòu ténke í ndàátí kóò beke tìmatì me kó kubotí.

Kirisi nè Dafiti

(Wénté Matie 22:41-46 nè Duku 20:41-44)

³⁵ Kè Yesu nsóké ke bè tiè Kuyie ncīètè miéke ké bè beke ke dò: Ikuó wǎǎbè bo yīme ke dò Kirisi tú Dafiti yaàbire? ³⁶ Ke yé Muyaánsààmù do niitémè Dafiti kòo béi nke dò: N Yiè nKuyie nnàkému n yiè nke yī nkari m bakù youú kè n yàà da duónnè a kprantídèntòbè kàa bè cùùti.

³⁷ Kè Dafiti do ò yu ke tú o Yiè, o Yiè mbo yīme kéwēte kéntú o yaàbire? Kè kunitisūkù nhò kèrmú kè dè kù naati.

Yesu yēm̀m̀è bè ndake ikuó wǎǎbè kpéi

(Wénté Matie 23:1-36 nè Duku 20:45-47)

³⁸ Kè Yesu mbè tiè nke tú: Daatenè ikuó wǎǎbè kpéi mbèè ò ndó kénhà yeyaàbòrè dièyè kè benitibè bo mbè dǎú nkè bè dèúkùnkò yaárè miéke. ³⁹ Ke ò ndó yekàrè de ìkè kpeye titiíntouti miéke nè yebaa miéke. ⁴⁰ Ke fekù bekúpobè kperè, ke ò mbáá Kuyie kémònte, Kuyie mbo bè poté kè dè ncáá ke yóu.

Okúpoc̄rì kó dipānni

(Wénté Duku 21:1-4)

⁴¹ Diyiè marì kè Yesu nkari Kuyie ncīètè miéke ke wetí bè ǎǎ dè idíítí, ke wéi benitibè ǎǎ mèè botí, ke tikpàti yembè péu ǎǎ idíítí mediè. ⁴² Kòo kúpoc̄rì mǎu tuàkení kéǎnné fedífè sámpófè. ⁴³ Kè Yesu yú o tancǔumbè ké bè nàké ke dò: Móm̄muò nwe n di náámmè okúpoc̄rì yie nweè ǎnné kè dè pēēté betòbè. ⁴⁴ Ke yé bè ǎǎm̀è ke suǎmmu mediè. Wenwe nè o c̄tì miéke kòo ǎnné ò do m̀ake fè ke bo dinè fem̀u.

13

Kuyie nciētè kó mupòmmù

(Wénté Matie 24:1-2 nè Duku 21:5-6)

¹ Yesu yetìní dìì mònñi Kuyie nciētè kòo tancòumbè kòò mǎù ò nàké ke dǎ: Okóti wénté keyà bè maánè yèè tǎrè Kuyie nciētè yè wenni mǎè botí, kéwénté Kuyie nciētè wennimè. ² Kè Yesu ò tǎnné ke dǎ: A wúó ntè maá ke ðeu mǎè botáà? Ditǎri mari í yó nkpaá nónké diteri ñnkè. Demou dè bo duó.

³ Kè Yesu nkari Odifè tǎri ñnkè ke wetí Kuyie nciētè. Pìeri nè Isaku nè Isǎã nè Ñntidee kè bèè ò beke bemáà borè ke dǎ: ⁴ Á ti náké dè yóó dǎò dìì mònñi nè ti yóó yà dè kébanté ke dǎ nde mònñi tùàke.

Tù yóó tuakení kè kutenkù né na kédeè

(Wénté Matie 24:3-14 nè Duku 21:7-19)

⁵ De mònñi kè Yesu mbè nàá nke tú: Nðakenè kòò mǎù báá di souté. ⁶ Ke yé benitibè péu kǎrinímè ke bo ntú beè tú Kirisi, ke suó kusǔkù. ⁷ Di yóó keemu bè nàammè mudoò kpéi nnè mu kó kutoweku, kufōwáá mbáá di pǐ nke yé dè dòmmè kētuakenímu, dè né mu nyí yó ntú kumànkù. ⁸ Ku mbotí bo íté kénkpannè kutekù, kè di nkpaàtiyuu íté kénkpannè diteri, kè ketenkè nsǎnti tipíiti timou, kè yekòbèe tanní, dè bo ndò nkupèitèyonku ò ketémè oni-tipòkù.

⁹ Nyénè dimáà kpéi, bè bo di kǎtenè tibeéndieti kè bè ndi puotì ipàati titíintouti mieke, kè di kǎtenè bekpaàtibè borè nè ketenkè yembè borè n kpéi, kè dí bè nàké n kpéi. ¹⁰ Ke yé medestímè kó tináànì dòmmè kéketé kénáké ibotí imou ndi. ¹¹ Kè bè

di kòrinè diì m̀nni tibeénti di báá niitè kénwàà ndi bíi bo náké tì, kè de m̀nni t̀̀̀ke di nnáá t̀̀̀ taàní di nò ke yé d̀̀ í yó nnáámmè di mómməmbə, Muyaánsààmù muù yó nnáá ndi kpéí. ¹² Benitibè bo fiiti be neí nè be kó bekótibè kè bèe bè k̀̀ kè ibí cicebèe i fiití kè ibí s̀̀ntenè i cicebè kédúó nkè bèe bè k̀̀. ¹³ Benitibè beməu bo ndi níi n kpéí, wèe me mbo nwéé̀ri kétuəkenè kumà̀nku ò bo cooté.

Yewe yeiye

(Wénté Matie 24:15-28 nè Duku 21:20-24)

¹⁴ Kè di yà diì m̀nni isəke ìi duò mmeyeñcaà̀rìmè kè i bo i do í dò nkémbo dè, wèe kàa nwèe d̀̀ò meyoəmmè, kè dè s̀̀ mbèè bo Sudee kó ketenkè bèe coké kédeke yetā̀rè ìnkè. ¹⁵ Kè dè s̀̀ nwèe bo o c̀̀tè̀tè kudà̀nkù ò báá cúténí kudieku ke bo túóté o kperə. ¹⁶ Kè dè s̀̀ nwèe bo kupaku ò báá kò ke bo túóté o yaà̀bò̀rì. ¹⁷ De kó diyie dè bo nyò̀unè benitipò̀bè bèè bo mpúó nnè bèè bo ntə ibí. ¹⁸ Mbáánnè Kuyie nkè dè báá tuəkení diyò̀ò miəke. ¹⁹ Ke yé de kó yewe meyeñcaà̀rìmè mèè yó mbo me kó kubotí mu nyí à̀nné nè Kuyie ndò̀̀mè kutenkù, mè me nyí kpaá ke bo à̀nné bitì. ²⁰ Kè Kuyie ndo í yà̀̀te de kó yewe ò̀mə̀u na bá nyenté, kù me nyè yà̀̀te ku kó benitibè kù tã̀̀tè bè kpéí nke. ²¹ Kòò mə̀u di náké ke tú: Kirisi bo die nyoo cie, di bá ntì tá. ²² Ke yé Kirisi tekù̀bè nè bèe yó ntú bemáá Kuyie mpā̀ā̀nā̀ā̀ntì náā̀mbè bèe yóò à̀nnémè kéndə̀əri tidietì nè dēmarè cà̀nnè ke dó kəsouté bá nè Kuyie ntā̀̀tè bè. ²³ Nyé̀nè dimáà kpéí, n die nke di nákému deməu.

Yewe sonye

(Wénté Matie 24:29-31 nè Duku 21:25-28)

24 Δε κό γεωε μιεκε μεφέϋτίμè μεμμε κό difōnkúò, diyìè bo soute, otānkù tēnke bá mpèi. 25 Kè siwāā nduòní kēĩnkè kè siwāā diesìi sāntè. 26 Δε mōnnì kè bèe yà Kuyie mBire kè dè cutinì γεωετè μιεκε nè muwērimú diemù nè Kuyie nkó tikpetì, 27 kētō nho tōrè itemmānke imou kè yèe tíi nKuyie ntāāté bè.

Fikìè kó mutie kó medonnimè
(Wénté Matie 24:32-35 nè Duku 21:29-33)

28 Banténè fikìè kó mutie kó medonnimè, mu bake sūũkè dìi mōnnì kè mu fāàtì bitírì di òò bantému ke dò ndiyōò tōónnì. 29 Mèè botí nku di yà dìi mōnnì kè dende kó dimàà tūòkení di nyé ke dò nhOnitibire tōónnìmu ke bo dibòrì. 30 Timóm̄m̄nti nti n di náammè benitibè bèè fòu di mmōnnì bè í yóó kú bemou kè dè mu nyí tūòkení. 31 Kēĩnkè nè ketenkè dè bo pēēté, n náan̄tì me mbáá pēēté bitì.

Ndakenè
(Wénté Matie 24:36-44)

32 Òmou í yé de yiè yoo de mōnnì, bá Kuyie ntōrè bá Kuyie mBire, Kuyie nkuù mää yé. 33 Ndakenè ke báá duó ke yé di í yémè dè yóó tuòkení dìi mōnnì. 34 Dè bo dōò kéndōnnè onitì wèè kōri kupòòkù ke benke o cīētè o tōmbè ke duó mbá wè o tōmmú ke nàké wèè bàà dibòrì ke yī ò báá duó. 35 Ndakenè ke yé di í yémè tecīētè yiè nwētini dìi mōnnì, kè de yemme kuyuoku yoo keyènkè cuokè, yoo dikodakāñni yoo kukūwentóo. 36 Nyīèkùnè ò bo nwētiniémè ke sō ndi yè nke duó kòo di déété. 37 M me ndi nàké tì n ti nnáá mbenitibè bemou: Ndakenè!

14

Be do dakiimè ke bo pĩ nYesu

(Wénté Matie 26:1-5 nè Duku 22:1-2 nè Isãã 11:45-53)

¹ Ke sô nde kpaá yewe yèdèè kè diyentébanni nè pèèbè bèè í kòorenè mutie mùù muuti pèè kè mu kó dibanni né tuokení, kè ikuó niùbè nè ikuó wããbè ñwanti bè bo yĩme kèpĩ nYesu kékua. ² Ke yé bè do túmè: Ti báá ò pĩ ndibanni mièke, ti yàà bo cé ndikpànni benitibè cuokè.

Onitipòkù wèè còù nYesu yuu tudààrí

(Wénté Matie 26:6-13 nè Isãã 12:1-8)

³ Kè Yesu ríbo Betannii Simão dikànni cǐtètè. Bè kàri dìi mǎnni ke yo nkòo nitipòkù mǎu taroo ke tǎ dimátidènni péiri, kè di piéké tudààrí idíítí dieyi kou bè dǎnnè wè mutie bè tú mù náàrí, kè di bǎóté kécóú nYesu yuu tudààrí. ⁴ Kè dèe yonke bèmabè be mièke kè bè nnáá mbemáà ke tú: Ba nkpeí nte kòò càke de kóò tudààrí. ⁵ Ti na bá nhò fité dibenni tǎmmú díítí kèpǎmmú beǐrìbàà?

Kè bè ñkpannè de kóo nitipòkù. ⁶ Kè Yesu bè náké ke dǎ: Yóunè we, dè dǎmmè kè di caàri o yèmmè? Ó dǎò medǎrìimè sààmè mme n kpéí. ⁷ Ke yé di yó mbonèmèmu beǐrìbè, di bo na kè bè dǎò mesàà ndi dǎ dìi mǎnni, mí mme nyí yó nhã ke di bonè. ⁸ Ó na ndǎmmè ò pǎnke me ndǎò, kè nh ãnné tudààrí kè m bo mbaànè n fǎti. ⁹ Timómmǎnti nti n di náámmè kutenkù kumǎu mièke bè bo náké dè medestímè kó tináànti bè bo náké de kóo nitipòkù dǎò dè, kéndenniní o kpéí.

Sudaasi do dómè kẹ́pí nYesu

(Wénté Matie 26:14-16 nè Duku 22:3-6)

¹⁰ Kẹ̀ Sudaasi Isikadiyoti, Yesu tancóùmbè τερπίτè nè bèdébè kòò m̀òu κ̄ατε κ̄έγ̄α ikuó niùbè kó bekótíbè κε bo bè p̄í nYesu. ¹¹ Bè tì kèè dìì m̀ònnì kè dèe bè narικε kè bè d̀ò bè bo ò duó nyidíítí. Δε m̀ònnì kè Sudaasi nwanti dim̀ònnì s̀à̀r̀ì ò bo díínnè dì kè bè p̄í nYesu.

Yesu nè o tancóùmbè yommè diyentébanni kó mudii

(Wénté Matie 26:17-25 nè Duku 22:7-14, 22-23 nè Isāā 13:21-30)

¹² P̄éèbè bèè í κ̄αρενè mutie mùù muuti p̄éè kó dibanni yiè kètirì bè ã̄ fíé dì diyentébanni kó ipe, kè Yesu tancóùmbèe ò beκε κε d̀ò: Yé a d̀ò ti κ̄ατε kè kè da bénné diyentébanni kó mudii?

¹³ Kè Yesu t̄o n̄ho tancóùmbè bèdébè kè bè nàké κε d̀ò: Κ̄ατενè diheì miεκε, di bo conè onitid̀òu m̀òu kòò t̄o did̀úu nè menie nkè dí ò t̄unne. ¹⁴ Kòò ta dè, dí nàké δε kó τεçĩètè yiè nκε d̀ò: Okótì tú yé ò yóó di k̀ùu dieku miεκε diyentébanni kó mudii nè o tancóùmbè? ¹⁵ Ò bo di benκε kudieku diek̀ù kud̀ank̀ù ìnkè kè k̀ù t̄unte páíí, dem̄ou kè dè bo ku miεκε, dende di yóó ti bénnémè diyentébanni kó mudii.

¹⁶ Kè Yesu tancóùmbèe íté kék̄ατε diheì miεκε, kéns̄ó ndè d̀ò nYesu do bè nàkémè, kè bèe bénné diyentébanni kó mudii.

¹⁷ Kuyuoku kè Yesu tūαkoo nè o tancóùmbè τερπίτè nè bèdébè. ¹⁸ Bè k̀ari dìì m̀ònnì κε yo nkè Yesu bè nàké κε d̀ò: Μómmuα nwe n di náámmè di kòò m̀òu nè wè ti w̄e nκε yo nweè yó n fíté.

19 Kè be yèmmèe caàrè bá wè kòo ò beke ke dò: Mí nwaà? 20 Kè Yesu bè tǝ́ǝ́né ke dò: Díndi n tancóumbè tǝ́pítè nè bédébè kòo mǝ́u nè wè ti wǝ́ ndibuu dimáà miéke. 21 Onitìbire yóó kúmu, tì wǝ́rimè de kpéí, wèè né bo fíté Onitìbire ò bo yà. De yiè nkè bè do í ò pǝ́ité dè na ntǝ́ũ.

*Yesu daúmmè Mudisààmù kó ikuó
(Wǝ́nté Matie 26:26-30 nè Duku 22:15-20 nè 1
Kǝ́dǝ́nti 11:23-25)*

22 Bè yo ndii mǝ́nni kè Yesu túóté pǝ́è kǝ́sǝ́nte Kuyie nkédeè kòo wǝ́rí kǝ́duó nho tancóumbè ke dò: Cáákénè, die ndeè benkú ke dò m pǝ́ n kǝ́nti di kpéí.

23 De kó difǝ́nkúò kǝ́túóté fǝ́bòòfè, kǝ́sǝ́nte Kuyie nké bè duó nkè bèe yǝ́ bǝ́mǝ́u. 24 Kè Yesu bè nǝ́ké ke dò: Die ndeè benkú n yǝ́, bè yó n kuǝ́ kè mǝ́e cóú, Kuyie nyóó taunnè mǝ́ benitìbè kumáà, mǝ́e yóó cóú kusǝ́kú kpéí. 25 Timómmǝ́nti nti n di náámmè n tǝ́nke í yóó yǝ́ mǝ́nàà, nkè dè í tú m bo wǝ́te kǝ́yǝ́ dii yiè mǝ́pǝ́mmè Kuyie nkǝ́pǝ́atǝ́iyuu miéke.

26 Bè dǝ́ntè dii mǝ́nni Kuyie nkó yǝ́sǝ́ nkédeè kǝ́deke Odifíè tǝ́rì.

*Yesu do yǝ́mmè o tancóumbè bo ò yóu
(Wǝ́nté Matie 26:31-35 nè Duku 22:31-34 nè Isǝ́ã
13:36-38)*

27 Kè Yesu nǝ́ké o tancóumbè ke dò: Di bo n yóu dimǝ́u ke yǝ́ ti wǝ́rimè ke tú: M bo poté opecǝ́nti kè ipee cíté. 28 M bo yǝ́nté dii mǝ́nni, m bo niité kǝ́kǝ́te Kadidee kǝ́ ndi baa.

29 Kè Pierii ò tǝ́ǝ́né ke dò: Bá kè betǝ́bè da yóu mí mbáá da yóu. 30 Kè Yesu ò nǝ́ké ke dò: Mǝ́mmuǝ́ nwe

n da náammè, yíe nkó keyènkè tekote bo nyóó kuɔ mmédérímè kàa yete kuce metããti ke tú a í n yé.

³¹ Kè Pierii yete ke dò bìtì! Bá kè bè bo n wènnénè kékuɔ m báá da yóu.

Kè betòbè múnke me mbéi.

*Yesu báammè Kuyie Setisemandee miéke
(Wénté Matie 26:36-46 nè Duku 22:39-46)*

³² Kè bèe tuɔke dibòri mari kè bè di tu: Setisemandee kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Nkarinè die kè n kote kébántè Kuyie.

³³ Kòo nneínè Pieri nè Isaku nè Isãã, kòo kòmbùòti ñduò kòo yèmmè cààrè. ³⁴ Kòo bè nàké ke dò: N yèmmè meè cààrè mediè mmómommeme kè dè n tonté, nkpaánè die ndi né báá yè nkéduó.

³⁵ Ke dètóo sám̀pòrè kénínkú késínné kébántè Kuyie nke dò: Kè dè bo yie ndimònni dii, mmeféũtímè kperi, n dèténè. ³⁶ Ke mbáá nKuyie nke tú: N cice a nòmmu demou a yóu kè m báá yà fe mbòòfè meféũtímè kofe. Á dòò a dómè kè dè bá ntú n dómè.

³⁷ Kòo nwètiní o tancòumbè borè ke ś mbè yè nke duó, kòo beke Pieri ke dò: Simò a yè nke duómaà? Á í na ke bo nwúó tewebiètè mēfitímè mēmáà miēkaà? ³⁸ Nwúóonnè ke báá nKuyie nkè mesòummè báá di na. Meyèmmè mie dómu kédòò mesàà, nkè tikònti né kpa muwērímú.

³⁹ Kòo wète kékpénté, kémbáá nKuyie, ke náá nhò baa do náá ntì. ⁴⁰ Kéyíé kéwètení o tancòumbè borè ke ś mbè yè nke duó kè be nuɔ ncéẽke, bè í nyà bè bo ò nàké tì.

⁴¹ Ò wètení dii mònni kuce metããmmè ké bè nàké ke dò: Di wète ke duómu keompua? Dè dòò ke

dèèmu, dimònni tùòkemu kè bè bo fíté Onìtibire kè benitiyeibe dè pĩ. ⁴² Íténè kè tí kote, ntenè wèè yó m pĩ ke tùòkení.

Bè pĩmmè Yesu

(Wénté Matie 26:47-56 nè Duku 22:47-53 nè Isāã 18:3-12)

⁴³ Yesu kpáá ke me nnáá nkè Sudaasi, o tancóumbè tēpítè nè bèdébè kóò mǎu tùòkení ke neínè ikuó niúbè kó bekótíbè nè ikuó wāábè nè Kuyie ncīètè kó bekótíbè tōnni bè, kè bè to yese nè yedùrè. ⁴⁴ Ke sǎ nwèè yóó fíté Yesu ò nàké ditīnni ke tú: Kè n dǎu nwe, koò ǎrí, di banté ke dǎ weñwe, kóò pĩ ké nhò bǎa mesàà. ⁴⁵ Ò tùòkení dii mǎnni Yesu borè ke pǎnke dǎ: Okótí!

Kédeè kóò ǎrí. ⁴⁶ De mǎnni kè de kó benitibè pǎnke munnéní kēpĩ nYesu.

⁴⁷ Kè Yesu tancóumbè kóò mǎu nǎte disiè kéhei nkédáte ikuó niúti diewè kóò tōnti toò. ⁴⁸ Kè Yesu bè nàké ke dǎ: Di kǎtenni yese nè yedùrè ke bo m pĩ ke dǎ n tú onitikòuti. ⁴⁹ Nh ò mbo yewe yemǎu di cuokè ke di tiè nKuyie nnáàn̄ti Kuyie ncīètè miēke bá di í m pĩ, dè tùòke kè dè bo dǎò tì wǎri ke yēmmè mme.

⁵⁰ De mǎnni kòò tancóumbè bemǎu ò yóu kécoké.

⁵¹ Kòò dapaà mmǎu nkpaá kòò tũ nke dáátí kuyààkù máá kè bè ndó kóò pĩ, ⁵² kòò fīnko kuyààkù kécoké mebi.

Bè bekénèmè Yesu

(Wénté Matie 26:57-68 nè Duku 22:54-55, 63-71 nè Isāã 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kè bèe kǎtenè Yesu ikuó niúti diewè cīètè, ikuó niúbè kó bekótíbè nè Kuyie ncīètè kó bekótíbè nè ikuó wāábè, kè bèe tíí nde borè. ⁵⁴ Kè Pieri ntũ

nYesu ke díetiri, ke yàa tannenko ikuó nùtì diewè kó kudànkù miεke, kénkari tihāpòntì borè, ke iiri muhāá.

⁵⁵ Ikuó nùbè kó bekótíbè nè dibeéntínni kè bè nwanti Yesu dǎò tì, tìi bo nte kè bèε ò kùò bá bè í mpèté. ⁵⁶ Kè besükùbè nsoú nke náá nYesu nu ncàkemu bá bè tetì í mmáá. ⁵⁷ Kè bèmabè nyiiti ke sou nke tú: Ti kèè kòo tu ⁵⁸ ò bo pònte Kuyie ncíètè benìtibè maá tè nè be nou kémaá tetetè yewe yètāāti miεke tètè í yó ntú benìtibè maá tè.

⁵⁹ Bá nè memme be tetì í mmáá.

⁶⁰ Kè ikuó nùtì diewè íté díínni cuokè kébeke Yesu ke dǎ: Á í yóó ténné tìmatàà? Benìtibè bie nyé nha dǎò ba?

⁶¹ Kè Yesu ncíéké, ò í mbéi ntìmatì kè ikuó nùtì diewè yíé kóò beke ke dǎ: Fǎò tu Kirisi Kuyie nti sántí kù kó debiraà? ⁶² Kè Yesu ò ténné ke dǎ: Éε n we ntú, kè di bo yà Onìtibire kóò kàri Kuyie mmuwērímú mumou yìè mbakù you, kóò yà kóò cutinì nè yewetè kéínkè.

⁶³ De mǎnni kè ikuó nùtì diewè kēté o yaàbòri, kébéi nke dǎ: Dè ténke dòmmu ti níwà nwèè bo náké ò dǎò mèè yeinaà? ⁶⁴ Di kèemu ò sǎámmè Kuyie, di yèmmè dòmmè?

Bemou kè bè dǎ: Ò dò nkékuomu.

⁶⁵ Kè bèmabè nhò sùu tinóntǎūti, kékāá nho ìkè kuyààkù ké nhò puotì yenacèkuute ke náá nke tú: Banté wèè da poté.

Kè tihāpòntì nhò bèmmu.

*Pieri nènnimè Yesu
(Wénté Matie 26:69-75 nè Duku 22:56-62 nè Isāā
18:15-18, 25-27)*

66 Kè Pieri nkpaá ke bo ketenkè kudànkù kè ikuó niùtì diewè kóo nitipotōntì mǎu tǔkēnì, 67 kényà Pieri kòò ìiri muhǎá, kòo ò wènté mesàà, kóò nàké ke dǎ: Fǎ nha múnkē do tǔmmu Yesu Nansareti kou. 68 Kè Pierii nenni Yesu ke dǎ: N yí banté a dǎ kè n nàké tì.

De kó difōnkúò ke íté kudànkù kéntati kukpǎnkpǎnkù kè tekotēē kuó. 69 Kè weē nitipòkùu wēte kóò yà kénáké bèè dè bo ke dǎ: We nni tǔ be kóò mǎu nwe, kè Pierii wēte kénenni.

70 Kè dè nyóó yíé kè bèè dè bo kè bèe náké Pieri ke dǎ: A mènke bè wēñnèmu ke yé a tǔmè Kadidee kou ke náá nKadidee kó tináañtì. 71 De mǎnnì kè Pierii parikè ke dǎ: N tǔ n yí yé onìtì di me nnáá nwèè kpéí, kè n sǔmmu Kuyie nni ncǎǎ.

72 Dende bàmbà nkè tekotēē kuó nkuce medérímè kè Pierii dentení Yesu sòò ò nàké tì ke tǔ: Tekote bo nyóó kuó nkuce medérímè kàa parikè kuce mètǎati ke tǔ a í n yé. Kè Pieri nkuò.

15

*Bè do dakémè ke bo kuó Yesu
(Wénté Matie 27:1-2, 11-14 nè Duku 23:1-5 nè Isǎǎ
18:28-38)*

1 Dikǔnweñnì sèì, ikuó niùbè kó bekótíbè, nè Kuyie ncfètè kó bekótíbè nè ikuó wǎǎbè nè dibeéntǎnnì dimǎu, kè bèe tí nke bo yà bè yóó yímè Yesu, memme kè bèe ò bou kékatenè kéduó mPidati Odommu kǎbe kóò kùmandáà. 2 Kè Pidatii ò beke ke dǎ: Fǎǎ tu Sifube kóo kpààtǎà? Kè Yesu ò tēñné ke dǎ: A ti mbéi.

³ Kè ikuó nìùbè kó bekótíbè nnáá nYesu nu ndòò dè. ⁴ Kè Pidatii wēte kébeke Yesu ke dò: A í yóó tēnné tìmatàà? A í yo bè tu a dòò dèè kó dimàà?

⁵ Bá Yesu tēnke í ntēnné tìmatì kè dèe di Pidati.

Pidati yēmmè bēe baaké Yesu kéfíńko Barabaasi
(Wénté Matie 27:15-26 nè Duku 23:13-25 nè Isāā 18:39-19:16)

⁶ Bá dii yentébanni miēke Pidati do ãã fīi nkukpetínkù kumáà ndi ditīnni yē nwèe fīi nkù.

⁷ Ke sǎ mbè kpetí onìti mǎu kòo yètìrì tú Barabaasi nè o kǎbe, ke yé bè do yetemè okpààti kpeti, kè dikpànni ānné kè bēe kuǎ onìti. ⁸ Kè ditīnni kǎte Pidati boré, kóò nàké ke dǎ, wèe bè dǎò ò ãã bè dǎòmè. ⁹ Kè Pidatii bè beke ke dǎ: Di dǎ n fīńko Sifube kóo kpààti nweà?

¹⁰ Ke yé ò do yēmèmu ke dǎ nyikuó nìùbè kó bekótíbè pī nYesu be miēke ò péi mēè kpéi nke. ¹¹ Kè ikuó nìùbè kó bekótíbè nsukíi ditīnni kè di bo duó nkè Pidatii fīńko Barabaasi. ¹² Kè Pidatii yíé ké be beke ke dǎ: Di né dǎ n yīme di tú wè Sifube kóo kpààti? ¹³ Kè bēe wekii ke dǎ: Baaké we kudapāāti ĩnkè! ¹⁴ Kè Pidatii be beke ke dǎ: Ò dǎò òmmē yei? Kè bè dǎke wekii mediè nke dǎ: Baaké we kudapāāti ĩnkè.

¹⁵ Kè Pidati ndó ditīnni yēmmè bo narikemè ke fīńko Barabaasi kéduó nkè bēe puotí Yesu yedá kédeè kòo ò duó ntihāāpǎnti kè ti bo ò baaké kudapāāti ĩnkè.

Bè ínnémè Yesu ipo

(Wénté Matie 27:27-31 nè Isāā 19:2-3)

¹⁶ Kè tihāāpǎntii tannè Yesu Odommu kǎbe kóò kùmàndàà cǎtè, bè kàrì dè ke bekù, ke tíi

ntihãpòntì timəu. ¹⁷ Kóò dàtínné diyaàbòrì wũòrì kécitì ípo kóò ínné, ¹⁸ kédeè ké nhò daú ke tú: A boà f́ nSifube kóo kpààtì!

¹⁹ Ke puotì o yuu kuhāri koò tĩũ tinóntũtì, ke ninku ke sīnko o ìkè ke dò mbè ò dɔu. ²⁰ Bè ò daá dìì m̀ǹǹǹ k̀ens̀anǹ k̀ed̀eite diyaàbòwũòrì, k̀eẁete kóò dàtínné o yààtì, kóò yènné diheì ke bo ò baaké kudapãátì ìnkè.

*Bè baakémè Yesu
(Wénté Matie 27:32-44 nè Duku 23:26-43 nè Isãã
19:17-27)*

²¹ Kè Sidenni èi kóo nìtì m̀ò nkũntinì kupaku kè bè ò tú Siməə, Adekisāntiri nè Dufuusi be cice, kè tihãpònti ò pī nnè muwērímú kédúó nkòo tɔ Yesu dapãátì. ²² Kè bèe kətenè Yesu Kodikotaa (dèè tú kuyukũ), ²³ kóò duó mmenaa mmèè kərenè mutie mùù k̀ò kuyonku bá Yesu í nyie nkéyà. ²⁴ Kè bèe ò baaké kudapãátì ìnkè, kətãá tété kətótì o yààtì. ²⁵ Diyie do berinè tewebiètè m̀ewei ndi dikũnweñnì kè bèe baaké Yesu kudapãátì ìnkè, ²⁶ k̀ewāri mùù kpéí nte kè bè ò baaké ke dà: Sifube kóo kpààtì, kédanne kudapãátì yómmè. ²⁷ Kébaaké benitikòùbè bèdébè, òm̀ò o bakù youú, ot̀ò kucànkũ. [²⁸ Memme kè dèe doò tì wārimè ke tú: Bè ò wènnénè benitiyeibe.]

²⁹ Ke bè mpēnkù koò sãá nke bəkii yeɣə ke tú: Hé! F́ nwèè do tú a bo pənte Kuyie nč̣ètè kémaaá tetetè yewe yètãátì mieke, ³⁰ deeté amáá! Cúténì kudapãátì ìnkè.

³¹ Ikuó nìùbè kó bekótíbè nè ikuó wãàbè kè bè ndaú Yesu ke náá mbemáà ke tú, ò deeté betəbè ò me nyí na ke bo deeté omáà. ³² Kirisi Isidayeεribe kóo kpààtì,

cúténí kudapãáti ñnkè kè ti yà kéntá. Bè do baaké bè kòò pεénnè, kè bè múнке nhò sãá.

Yesu kumè

(Wénté Matie 27:45-56 nè Duku 23:44-49 nè Isãã 19:28-30)

³³ Diyìè cómmú dìi m̀nni yeyo kè dèe biite ketenke kemou kémbi kè dè yàà tuokenè tewebiètè mètàãti. ³⁴ Tewebiètè mètàãti m̀nni kè Yesu kuó mmediè nke d̀: Edoyii, Edoyii, damasabakitanii (dèè tú: Kuyie, nKuyie, ba nkpéi nte kàa n yóu!).

³⁵ Bèè dè bo kè be kó bèmabèe keè, ke béi nke d̀: Keèè ò yumè Edii.

³⁶ Kè be kòò m̀u coké kéméúnni dis̀sũs̃ menéyãã nkécóy nkuhãri yómmè kéyoutoo Yesu kòò bo yà, ke náá nke tú: Yóunè kè ti yà Edii bo kateni kòò cũnni kudapãáti ñnkè.

³⁷ Kè Yesu kuó mmediè, kètõte.

³⁸ Kè kuyààkù kùu do pi Kuyie nc̃ètè miεεe ikuó nenti kó kudieku kè kùu kètè de ñnkè nè difũ̀ni. ³⁹ Kè Odommu kó kuhããp̀nkù kùu ni tihããp̀nti tek̀utè (100) kè kù cómmú Yesu ìkè kéyà Yesu ku mèè boti kébéi nke d̀: We nniti m̀enke tú Kuyie mBire nde!

⁴⁰ Kè benitipòbè mabè dè bo ke cómmú medétimè ke wúó. Bèè kó bèmabè tu: Maari Makitadaa eì kou nè Isaku dedap̀umbire nè Sosesi be ỳ Maari nè Sadowbee, ⁴¹ bèè do ò neitinè ke p̃i nho tómmú ò bo dìi m̀nni Kadidee, nè benitipòbè t̀bè péu bèè do ò neinè kékote Sedisademu.

Bè kũnnémè Yesu

(Wénté Matie 27:57-61 nè Duku 23:50-56 nè Isãã 19:38-42)

⁴² Kuyuoku bè do ãã tũntε kù deməu kè dè né wenté teom̄pùtè, ⁴³ kè Sosefu Adimatee εì kou, kòò tú dibeéntĩnni kou kè bè ò dé, kòo bàa Kuyie nkprààtiyuu bo tuəkεnímè, kòo kəte nè dikōmbùò kényà Pidati kòò məə dinùù ke bo kũnné Yesu. ⁴⁴ Kè Pidatii keè Yesu kumè meçãã, nkè dèe ò di koò yu kuhããpònkù ké kù beke, ke bo yà Yesu ku kè dè m̀ntε yoo dè í m̀ntε. ⁴⁵ Kè kuhããpònkùu ò nàké, kòo duó ndinùù Sosefu kòo bo túóté Yesu. ⁴⁶ Kè Sosefuu donté kuyààkù kécũũnni Yesu kudapãáti, koò p̄ũ, kédəú nkufōti miεε bè keú kù dipèri miεε, kédeè képoo nkutáári. ⁴⁷ Maari Makitadaa kó diheì kou nè Maari Sosesi yō ke bè nwúó mbè ò dəú ndè.

16

Yesu yãntémè

(Wénté Matie 28:1-8 nè Duku 24:1-12 nè Isãa 20:1-10)

¹ Kè teom̄pùtèe p̄ēté kè Maari Makitadaa εì kou nè Maari Isaku yō nè Sadowbee kè bèe donté mekùò nkunəú natikù kōme ke bo kəte képe nYesu. ² Ké pike cutε dìmáási kó dikũnweñni kəntuəkoo kufōti borè kè diyie yènni. ³ Kè bè mbékú bemáà ke tú: We mbii yóo ti pootε kufōti kó kutáári.

⁴ Bè wèntóo diì m̀nni kénsó nkuù táári pòòte. ⁵ Kè bèe ta kufōti miεε, kényà odapàà mməù kòò kàri, ke dáátí tiyaàpéiti kè kufōwaá mbè p̄i mmediè. ⁶ Kè weè dapàà mbè nàké ke d̀: Kufōwaá mbáá di p̄i, di wanti Yesu Nansareti kou nwe bè baaké wè kudapãáti ĩnkè. Ò yãntému ke ité, ò í kpaá die, ñtenè bè sòò ò dəú dè. ⁷ Kətenè kénáké o tanc̀ũmbè nè Pieri

ke dò ò niité Kadidee, di bo ke nhò sǝ́ńké kéndònnè ò sòò di nàkémè.

⁸ Kè bèe yènní kécoké kè be kǝ́nti au bá bè ténke í te bemaà, bè í ndaàtí kénáké òmòu timati, ke yé kufǝ́waá ndie nke bè autémè.

*Yesu benkemè omáà Maari Makitadaa eì kou
(Wénté Matie 28:9-10 Isǝ́a 20:11-18)*

[⁹ Dimáàsì yie kó dikǝ́nweńni ndi Yesu yǎ́ntémè, kéketé kébenke omáà Maari Makitadaa eì kou, ò do bèti wèè miéke yebákè yèyiekè. ¹⁰ Kòo kǝ́te kénáké bèè do neitinè Yesu, ke sǝ́ mbè kuò nYesu kó mukǝ́ũ. ¹¹ Bè kèè dù mǝ́nni Maari túmè Yesu yǎ́nté kòo ò yà bá bè í ntì tá.

*Yesu benkemè omáà otancǝ́umbè bèdébè
(Wénté Duku 24:13-35)*

¹² De kó difǝ́nkúò kòo tancǝ́umbè bèdébè nkǝ́ri depaa nkòo bè benke omáà kè de ncǝ́ánnè ò sòò benkemè omáà Maari. ¹³ Kè bèe wǝ́tení ke múnkèe tì nàké betǝ́bè bá bè í ntì tá.

*Yesu do tǝ́mmè o tancǝ́umbè
(Wénté Matie 28:16-20 nè Duku 24:36-49 nè Isǝ́a 20:19-23 nè Yesu Tǝ́rè 1:6-8)*

¹⁴ De kó difǝ́nkúò ke né benke omáà o tancǝ́umbè tǝ́pítè nè omáà ke sǝ́ mbè kǝ́ri ke yo nkòo bè kpannè bè í tǝ́mè ke dò nhò mènke yǎ́nté. Kè be yèmmè kpaá kpeńni, ke yé bè do í tǝ́mè bèè tu bè ò yà koò yǎ́nté be kpeti. ¹⁵ De mǝ́nni kè Yesu bè nàké ke dò: Kǝ́tenè kutenkú kumòu kénáké Tináańsàati benitibè bema. ¹⁶ Wèè bo tì yie nkè bèe ò ǎ́nné bàtémǝ́mù Kuyie mbo ò deeté, kè wèè í tì yie nkùu ò kpetínné. ¹⁷ Ntenè bèè bo yie mbè yó ndǝ́ari tii dieti: Bè bo mbeti yebákè nè n yètirì, kénnaá ntinaańcanti.

18 Bè bo mpĩ nyiwààke bá ì í bè dǎmmù, kè bè yǎ mutie mùù kòù mù báá bè dǎdǎ mɛyɛi mmamè, bè bo nnǎnku be nǎu be muǎmbe ïnkè kè bè mierí.

*Yesu wète ke dèkemè keĩnkè
(Wénté Duku 24:50-53 Yesu Tǎrè 1:9-11)*

19 Ti Yiè nYesu bè nàké memme kédeè, kè Kuyie nhò tùóté, kédekenè keĩnkè, kòo kari Kuyie mbakù yóú. 20 Kè Yesu tancòumbèe kǎte tipíiti tímou kénnaante Tináansààti, kè ti Yiè mbè bonè, kè bè dǎdǎri tidièti, kè dè benkú bè nǎá ntì túmè tímómmǎnti.]

Bibiri Kuyie Nnààntì Pátírì
The Holy Bible in the Ditammari language of Benin

copyright © 2001 SIM International

Language: Ditammari

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-05-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Apr 2023 from source files dated 1 Jun 2022

5e2d0f12-f1d8-567b-bf98-cf1de4599d16